

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Донбаська державна машинобудівна академія

Кафедра економіки підприємства

УДК 378.14

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання дипломної роботи
бакалавра спеціальності 051 «Економіка»

Краматорськ
ДДМА
2019

УДК 378.14

Методичні рекомендації до виконання дипломної роботи бакалавра спеціальності 051 «Економіка»/ Ровенська В.В., Латишева О.В. – Краматорськ: ДДМА, 2019. – 78 с.

Мета методичних вказівок - допомогти студентам в написанні кваліфікаційних (дипломних) робіт бакалаврів за спеціальністю 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка» завдяки об'єднанню в одному документі всіх рекомендацій і вимог до підготовки, виконання, оформлення та захисту дипломних робіт на кваліфікацію бакалавр з економіки зі спеціальності 051 «Економіка» згідно рекомендацій секції курсового й дипломного проектування ДДМА.

Вказівки виконані згідно з вимогами чинних державних стандартів і нормативних документів ДДМА, містять правила оформлення дипломних робіт на кваліфікацію бакалавра з економіки студентів економічних спеціальностей 051 «Економіка».

Наведено вимоги до оформлення тексту дипломних робіт, ілюстрацій, таблиць, формул, переліку використаних літературних джерел.

Укладачі: **Ровенська В.В.**,
доцент, к.е.н.,
Латишева О.В.,
ст..викладач, к.е.н.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ.....	2
ВСТУП.....	3
1 ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНИХ РОБІТ БАКАЛАВРІВ	6
1.1. Загальні положення	6
1.1.1. Мета і задачі випускної роботи бакалавру	6
1.1.2. Елементи наукового дослідження у випускній дипломній роботі бакалавру	7
1.2. Умови виконання випускної (кваліфікаційної) роботи бакалавра	7
1.3 Обсяги випускної роботи	
Ошибка! Закладка не определена.	
2 ВИМОГИ ДО ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ І МІНІМАЛЬНОМУ ОБСЯГУ ДОСЛІДЖЕНЬ У ДИПЛОМНІЙ РОБОТІ	8
2.1 Загальні вимоги до фактичного матеріалу дипломної роботи	8
2.2 Вміст наукових досліджень	10
3 СТРУКТУРА І СКЛАД ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРУ	
Ошибка! Закладка не определена.	
3.1 Структура роботи	12
3.2 Склад і зміст роботи	12
4 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ РОБОТИ	20
4.1. Оформлення основних структурних елементів роботи	20
4.2. Оформлення нумерації	21
4.3. Оформлення ілюстрацій	22
4.4. Оформлення таблиць	24
4.5. Оформлення переліків	25
4.6. Оформлення формул та рівнянь	26
4.7. Правила цитування та покликання на використані джерела	28
4.8. Оформлення додатків	29
4.9. Оформлення списку літературних джерел	30
5 ПРАВИЛА ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРУ	34
5.1. Основні вимоги та правила захисту дипломної роботи	34
5.2. Рекомендації до відгуку керівника дипломної роботи і рецензента на дипломну роботу	35

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	37
ДОДАТКИ	39

1 ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ДИПОМНИХ РОБІТ БАКАЛАВРІВ

1.1. Загальні положення

Підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка» в Донбаській державній машинобудівній академії проводиться згідно до затверджених в установленому порядку навчальних планів і завершується виконанням та захистом кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавру.

Бакалавр зі спеціальності 051 – «Економіка» (спеціалізації – «Економіка та бізнес-аналітика») повинен бути практично підготовленим до творчої, активної професійної і соціальної діяльності, якісному виконанню практичних завдань у рамках економічної й інших управлінських функцій, мати теоретичні знання про основи організації проведення, про закономірності розвитку суспільства, про економічну поведінку людей у процесі формування, розподілу, обміну й споживання матеріальних благ.

В зв'язку з цим при обранні тематики випускної дипломної роботи бакалавра і встановленні завдань та мети роботи, а також при підготовці необхідних матеріалів та написанні кваліфікаційних (дипломних) робіт бакалаврів за спеціальністю 051 «Економіка» в враховується те, що Донбаська державна машинобудівна академія проводить підготовку фахівців для підприємств, організацій та установ різних видів економічної діяльності та форм власності Донецького регіону.

В зв'язку з цим загальні вимоги освітньо-професійної програми «Економіка» та побажання щодо навичок та вмінь випускників, які висловлюють підприємства при замовленні фахівців-економістів, й зумовлюють напрямки досліджень у проміжних наукових (держбюджетних) та дипломних роботах студентів, формують завдання та конкретні напрями досліджень у кваліфікаційних (дипломних) роботах бакалаврів.

В процесі навчання за спеціальністю 051 «Економіка» та в ході виконання завдань дослідження у кваліфікаційних (дипломних) роботах бакалаврів у відповідність із положеннями Державного освітнього стандарту вищої професійної освіти бакалавр з економіки повинен продемонструвати комплекс спеціальних теоретичних знань і практичних навичок, що стосуються розв'язування завдань економічного й організаційного характеру, застосування сучасних технологій обробки інформації, прийняття рішень в умовах динамічно мінливого зовнішнього середовища, мати підготовку для розв'язування проблем у нестандартних ситуаціях, умовах невизначеності й ризику.

1.1.1. Мета і задачі випускної роботи бакалавру

Випускна дипломна робота бакалавра є кваліфікаційною роботою, основною метою якої є:

- закріплення, поглиблення й узагальнення знань, отриманих під час навчання;
- розвиток навичок самостійної роботи бізнес-аналітика із застосуванням різних методів дослідження та аналізу бізнес-процесів, оцінювання економічних показників, дослідження складу, структури й умов формування різних аспектів потенціалу підприємства, а також узагальнення отриманих результатів;
- Дослідження дій і форм прояву загальних, специфічних економічних законів розвитку бізнес-процесів у конкретних умовах галузей промисловості або окремого підприємства;
- Дослідження умов і факторів виявлення резервів для забезпечення досягнень найкращих результатів при оптимальних витратах ресурсів.

1.1.2. Елементи наукового дослідження у випускній дипломній роботі бакалавру

Назва кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалаврів повинна бути лаконічною, без скорочень, відповідати обраній спеціальності та суті вирішеної наукової проблеми (завдання), відображати мету і предмет дослідження.

Тематика випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавру повинна бути актуальною, наближеною до реальних умов та питань, що розв'язують на виробничих, комерційних або некомерційних підприємствах та в установах. Тема випускної роботи бакалавра вибирається індивідуально, зазвичай залежно від бажань студенту та мотивованих пропозицій керівника, згідно особистих схильностей і здатностей студенту, зібраного студентом матеріалу (заздалегідь у період навчання, у т.ч. в період організаційно-економічної та переддипломної практик). У певному випадку проходження студентом переддипломної практики в наукових установах і науково-дослідних підрозділах підприємств або на кафедрі «Економіка підприємства», тема випускної роботи бакалавра може бути сформульована у відповідності з темами держбюджетних науково-дослідних робіт (НДР), які виконуються кафедрою.

Випускна робота бакалавра має бути присвячена розробці конкретних питань одного з економічних напрямків держбюджетних тем кафедри, відповідно до профілю навчання студента.

Остаточна тема й зміст дипломної роботи формулюються науковим керівником в завданні до підготовки випускної роботи бакалавру і

затверджується наказом по академії.

Приблизна тематика випускної (кваліфікаційної) роботи бакалавра наведена у додатку А.

1.2. Умови виконання випускної (кваліфікаційної) роботи бакалавра

Випускна робота бакалавра виконується на кафедрі «Економіка підприємства» під керівництвом обраного студентом та/або призначеного кафедрою керівника дипломної роботи із числа старших викладачів, доцентів або професорів.

Початок і закінчення дипломної роботи бакалавру повинно відповідати затвердженому графіку виконання та захисту дипломних робіт денного або заочного навчання ДДМА.

Хід виконання бакалаврської роботи здійснюється відповідно до затвердженого керівником плану виконання роботи.

До виконання дипломної роботи на здобуття ступеня бакалавру допускаються студенти, що успішно закінчили останній згідно навчального плану курс навчання.

1.3. Обсяги випускної роботи

Оптимальним для випускної роботи бакалавру з економіки підприємства є обсяг у **80±20 сторінок** комп'ютерного тексту, не включаючи титульний аркуш, завдання, анотацію, зміст, вступ, розділ з охорони праці, список літературних джерел та додатки.

Формат друку: робота виконується , на білому папері, формату А4 (210x297 мм) **шрифтом 14 пт Times New Roman через 1,5 інтервали.**

Розмір берегів: **зверху і знизу 20 мм, справа – 15 мм, зліва – 30 мм.**

В роботі повинні бути таблиці, рисунки або інші ілюстрації, що підвищують наочність наданого матеріалу.

Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою й нанесенням на тому самому місці або між рядками виправленого тексту (фрагмента рисунку) машинописним способом або від руки (не більш ніж 2 виправлення на сторінці). Виправлення повинні бути чорного кольору.

2 ВИМОГИ ДО ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ І МІНІМАЛЬНОМУ ОБСЯГУ ДОСЛІДЖЕНЬ У ДИПЛОМНІЙ РОБОТІ

2.1. Загальні вимоги до фактичного матеріалу дипломної роботи

Основою для виконання випускної роботи бакалавру економіки підприємства може бути:

- матеріал, зібраний особисто студентом, у т.ч. під час проходження ознайомчої, економіко-організаційної та переддипломної практик за профілем навчання;
- особистий матеріал студента, зібраний їм за профілем навчання, у т.ч. в межах програми обдарованих студентів, під час наукової роботи, і, за висновком випускаючої кафедри, достатній для написання випускної роботи.

Як виняток випускна робота бакалавра може виконуватися на фактичному матеріалі, наданому студентові його науковим керівником, кафедрою або іншою організацією спеціально для цієї мети. Питання про придатність такого матеріалу для написання випускної роботи вирішується кафедрою заздалегідь під час проходження переддипломної практики .

Загальними вимогами до випускної роботи бакалавра є:

- об'єктивність, чіткість, послідовність і повнота викладання матеріалу;
- переконливість аргументації; стислість і точність формулювань, що виключають можливість їх неоднозначного тлумачення;
- конкретність викладу матеріалу й обґрунтованість висновків;
- запобігання академічному плагіату.

У разі використання наукових результатів, ідей, публікацій та інших матеріалів інших авторів у тексті дипломної роботи обов'язково повинні бути посилання на публікації цих авторів. Фрагменти оприлюднених (опублікованих) текстів інших авторів (цитати) можуть включатися до роботи виключно із посиланням на джерело (крім фрагментів, які не несуть самостійного змістовного навантаження).

У висновках викладаються найбільш важливі наукові та практичні результати, отримані при виконанні роботи ї, вказуються наукові проблеми, для розв'язання яких можуть бути застосовані результати дослідження.

Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату у дипломній роботі студентів передбачають наступні ключові положення.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства, а саме:

- відтворення в тексті дипломної роботі студентів (повний текст наукової роботи, з коментарями, примітками, бібліографією, переліком джерел та всіма додатками до основного тексту) без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;
- відтворення в тексті дипломної роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;
- відтворення в тексті дипломної роботи наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата.
- відтворення в тексті дипломної роботи наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої) без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація.

Необхідно забезпечити рівень унікальності тексту дипломної роботи не нижче 65%.

Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату в тексті дипломної роботи (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо):

- будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений в тексті роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела, обов'язково має супроводжуватися посиланням на це джерело у списку використаних джерел; винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноживаними;
- якщо перефразування чи довільний переказ в тексті дипломної роботи тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці роботи, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків (в останньому разі допускається подати одне посилання наприкінці списку);
- якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, в тексті дипломної роботи має бути наведено посилання на першоджерело; якщо цитата наводиться не за першоджерелом, в тексті дипломної роботи має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування («цитуються за XXXXXXX») і посилання на відповідний пункт списку використаних джерел;
- будь-яка наведена в тексті дипломної роботи аналітична, статистична, науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взята ця інформація із посиланням на відповідний пункт списку використаних джерел; винятки припускаються лише для загальновідомої інформації, визнаної всією спільнотою фахівців відповідного профілю; у разі використання у дипломній роботі тексту

нормативно-правового акту достатньо зазначити його назву, дату ухвалення та, за наявності, дату ухвалення останніх змін до нього або нової редакції, а також посилання на відповідний пункт списку використаних джерел.

Для підтвердження студентом власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору варто наводити цитати. Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором. Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується папками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання; наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку – у цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекозчень думок автора;

в) пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекозчення авторського тексту і позначається трьома крапками, вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці); якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

г) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

д) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, студенту слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

ж) якщо необхідно виявити ставлення студента до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

з) коли студент, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, то робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора дипломної роботи, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки. Варіантами таких застережень є: (*курсив наш.* – М.Х.), (*підкреслено мною.* – М.Х.), (*розбивка моя.* – М.Х.).[1]

2.2. Вміст наукових досліджень

Студенти, що успішно займаються, або мають схильність до науково-дослідної роботи, які раніше включені до програми навчання обдарованих студентів, брали участь у наукових конференціях, випускню роботу можуть виконувати на оригінальну наукову тему, погоджену з кафедрою. Як правило, така тема повинна відповідати профілю навчання студенту й бути близькій до тематики наукових досліджень студента і відповідати

держбюджетної теми кафедри. Ця форма виконання випускних робіт найбільш прийнятна для потенційних магістрантів.

Виконання робіт реферативного характеру без аналітичної складової, у т.ч. без елементів економіко-математичного моделювання (моделювання бізнес-процесів), в якості випускних робіт бакалавра не допускається.

Мінімальний обсяг та зміст аналітичних і теоретичних частин досліджень при виконанні дипломної роботи остаточно визначається її керівником.

У випадку непридатності зібраного студентом матеріалу для виконання випускної роботи бакалавра, відмови студента від пошуку іншого вихідного матеріалу та від запропонованого науковим керівником (погодженого із створеної комісії із викладачем кафедри) під час підготовки роботи у період переддипломної практики, студент не допускається до захисту та залишається на повторне навчання (або його захист переноситься).

Список опублікованих праць студенту за період навчання та за результатами випускної роботи подають відповідно до вимог міждержавного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць і прізвищ співавторів. Опубліковані праці, котрі розкривають основні положення випускної роботи, включають до списку використаних джерел.

3 СТРУКТУРА І СКЛАД ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРУ

3.1. Структура роботи

Випускна кваліфікаційна робота бакалавра за фахом 051 «Економіка» виконується відповідно до вимог Державного стандарту вищої освіти являє собою закінчену розробку актуальної економічної проблеми й повинна обов'язково містити в собі:

1) теоретико - методичну частину (розділ 1), де студент повинен продемонструвати знання теоретичних основ з аналізуємої (відповідно тематики дипломної роботи) проблематики. В цієї частині студент розкриває сутність основних категорій, які складають тему дослідження (розділ 1, підпункт 1.1), розкриває сутність бізнес-процесів і надає характеристику способам моделювання бізнес-процесів на підприємстві, а також обирає та розкриває сутність методів оцінювання аналізуемого аспекту діяльності підприємства і прийомів, якими будуть виконані дослідження і якими будуть оцінені результати у практичних частинах дипломної роботи (розділ 1, підпункт 1.2); аналітична частина другого розділу (за фахом - розділ 2), яка складається із короткої характеристики підприємства і опису моделі його бізнес-процесів відповідно тематики роботи (за фахом - розділ 2, підпункт 2.1), надається характеристика і описується існуючі бізнес-процеси на

підприємстві (так звана модель «AS – IS» в нотації IDEF0 (Integration Definition for Function Modeling).

2) надається результати дослідження існуючого стану та визначення наявних проблем аналізованого аспекту діяльності підприємства та бізнес-процесів (за фахом - розділ 2, підпункт 2.2, підпункт 2.3)

3) науково-рекомендаційна частина (за фахом - розділ 3) містить огляд існуючих сучасних підходів щодо вирішення встановлених проблем сучасного стану аналізованого аспекту діяльності підприємства (містить характеристику існуючих напрямків подолання негативних явищ та проблем, шляхи їх розв'язання) (за фахом - розділ 3, підпункт 3.1); організаційно-економічні заходи щодо покращення (удосконалення) аналізованого аспекту діяльності підприємства (за фахом - розділ 3, підпункт 3.2) містять опис і обґрунтування обраних з врахуванням специфіки підприємства перспективних (оптимальних) заходів подолання негативних явищ та існуючих проблем на підприємстві, надається характеристика і описується результат удосконалення та моделювання бізнес-процесів в контексті того, до чого треба прагнути (модель «ТО – ВЕ»), а також наводиться розрахунок результату (ефекту), отриманого від обрання запланованих заходів.

4) практичні дослідження з охорони праці (розділ 4) за наданими кафедрою хімії і охорони праці ДДМА даними (розділ 4 - з охорони праці).

У практичних підрозділах необхідно показати вміння використовувати науково-аналітичні і статистичні методи, що вивчалися студентом протягом навчання, вони має бути виконані індивідуально за матеріалами, зібраними студентом (для денного відділення у період проходження практик) самостійно.

3.2. Склад роботи

У відповідність із п. 3.1, а також вимогами до структури кваліфікаційних робіт більш високих рівнів підготовки випускників спеціальності 051 «Економіка», робота на ступінь бакалавра будується в наступній послідовності:

- титульний аркуш (Додаток Б);
- завдання до підготовки випускної роботи бакалавра (Додаток В);
- анотація (Додаток Д);
- зміст (Додаток Ж);
- вступ (Додаток Д);
- розділ 1;
- розділ 2;
- розділ 3;
- розділ 4;
- висновки;
- список літературних джерел (Додаток К);

- додатки.

Склад окремих розділів роботи визначається виходячи з наступних правил.

3.2.1. Анотація

В анотації **(1-2 стор.)** дається скорочений виклад змісту випускної роботи з основними фактичними відомостями й висновками.

Загальний план анотації виглядає так:

- кількісний склад роботи (сторінки, рисунки, таблиці, додатки, демонстраційний матеріал);
- тема, предмет (об'єкт) дослідження;
- характер і ціль роботи;
- конкретні завдання та результати роботи (теоретичні, практичні);
- висновки, область застосування.

Якщо в роботі відсутня яка-небудь частина, то її в анотації опускають, зберігаючи послідовність викладу.

Виклад матеріалу повинний бути коротким і точним з використанням синтаксичних конструкцій, властивих мові наукових і технічних документів. Формули приводяться тільки у випадках, якщо без них неможливо викласти суть роботи. Анотацію завершують елементи інформаційно-пошукової мови (ключові слова).

Анотація друкується на окремій сторінці. Її обсяг не повинен перевищувати 3-4 стор.

Анотація повинна бути складена на державній – українській мові (додатково може бути складена на англійській мові). Приклад варіанту анотації наведений у додатку Д.

Наприкінці анотації наводяться ключові слова відповідною мовою. Сукупність ключових слів повинна відповідати тематиці та основному змісту дипломної роботи, відображати тематику дослідження і забезпечувати тематичний пошук роботи. Кількість ключових слів становить від п'яти до п'ятнадцяти. Ключові слова подають у називному відмінку, друкують в рядок через кому.

Після ключових слів наводиться список наукових публікацій студенту (основних за темою дипломної роботи). Може бути вказані наукові праці:

- в яких опубліковані основні наукові результати студенту за період навчання;
- які засвідчують апробацію рекомендацій та ін. матеріалів дипломної роботи;
- які додатково відображають наукові результати студенту в рамках виконання плану держбюджетної тематиці згідно програмі обдарованих студентів та в межах досліджень у дипломної роботи.

3.2.2. Зміст

Зміст (**1-2 стор.**) оформляється у вигляді таблиці на всю ширину сторінки із двох стовпчиків:

- у лівому стовпчику (3/4 сторінки) розташовуються назви розділів, підрозділів і підпунктів бакалаврської роботи;
- у правому стовпчику (1/4 сторінки) розташовується нумерація складових частин змісту.

Обрис таблиці виконується невидимими лініями.

У змісті приводяться всі заголовки розділів, підрозділів і підпунктів роботи із вказівкою сторінок, з яких вони починаються. Заголовки повинні точно відповідати їхній редакції в тексті, скорочення й перефразовування, зміна співвідпорядкованості неприпустима.

Заголовки однакових шаблів рубрикації розташовуються друг під другом, і для кожного наступного шабля даються без зсуву щодо заголовків попереднього шабля.

Приклад оформлення змісту наведений у **додатку Ж**.

Зміст повинен бути оформлений акуратно, нумерація розділів, підрозділів, підпунктів у лівому стовпчику центрується по ширині, номери сторінок у правому стовпчику вирівнюються по центру. Загальний вид змісту звичайно складає перше враження про роботу в цілому.

3.2.3. Вступ

У вступі (**2-3 стор.**) подається загальна характеристика дипломної роботи бакалавра, а саме:

1) обґрунтування актуальності теми дослідження (висвітлюється зв'язок теми дипломної роботи із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукової проблеми або завдання);

2) мета і завдання кваліфікаційної роботи відповідно до предмета та об'єкта дослідження, практична значимість розв'язуваного питання;

3) методи дослідження дипломної роботи (перераховуються використані наукові методи дослідження та змістовно відзначається, що саме досліджувалось кожним методом; обґрунтовується вибір методів, що забезпечують достовірність отриманих результатів та висновків);

У вступі вказується, на підставі яких матеріалів написана випускна робота, коротко повідомляються результати опрацювання теми в наукових колах та невирішені завдання дослідження.

Актуальність – обґрунтування вибору теми дослідження дипломної роботи (висвітлюється зв'язок теми роботи із сучасними прикладними проблемами становища або динаміки тієї або іншої сфери економіки, який

підкреслює – навіщо необхідно виконувати дослідження на дану тематику, формулюється завдання);

Мета повинна бути сформульована таким чином, щоб указувати на об'єкт і предмет дослідження. Рекомендується формулювати завдання як анонс кінцевого результату їх розв'язання, наприклад, «узагальнити...», «виявити...», «розробити...», «обґрунтувати...», «удосконалити...» тощо.

Методи дослідження, які застосовані у дипломній роботі бакалавра – перераховуються використані наукові методи дослідження та змістовно відзначається, що саме досліджувалось кожним методом – яке завдання ним розв'язуватиметься; обґрунтовується вибір методів, що забезпечують вірогідність отриманих результатів та висновків).

Наукова новизна отриманих результатів у дипломній роботі бакалавра – коротко та чітко представляються основні наукові досягнення одержаних результатів та рівень їх значущості для науки або для розв'язання прикладних проблем. Рекомендується розподіляти елементи наукової новизни за категоріями «вперше», «удосконалено», «дістало подальшого розвитку». У жодному випадку не можна вдаватися до викладу наукового положення у вигляді анотації, коли просто констатують, що в дипломній роботі зроблено те й те, а сутності і новизни із написаного виявити неможливо. До цього пункту не можна включати опис нових прикладних (практичних) результатів, отриманих у вигляді способів, пристроїв, методик, схем, алгоритмів і подібне. Слід завжди розмежовувати одержані наукові положення і нові прикладні результати, що впливають з опрацювання матеріалів теоретичного характеру.

Особистий внесок студенту (якщо у дипломній роботі використано ідеї або розробки, що належать керівнику випускної роботи, іншим науковцям-співавторам, разом з якими студентом опубліковано наукові праці, обов'язково зазначається конкретний особистий внесок студенту в такі праці або розробки; студент має також додати посилання на ці наукові праці у списку використаних джерел та привести їх скановані версії (копії) у додатках.

Апробація певних положень та результатів, отриманих під час підготовки дипломної роботи, відображається наступним чином: зазначаються назви наукових семінарів, конференції, конгресів, симпозіумів, семінарів, шкіл і т.п., місце та дата їхнього проведення, надаються копії сертифікатів та ін. документів.

Публікації, які є результатом наукової роботи студента, відображається наступним чином: подаються відомості про характер публікації результатів дослідження дипломної роботи.

Слід звернути увагу на вимоги щодо групування публікацій, зокрема на те, що статті у закордонних виданнях, в т.ч. тих, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, у наукових виданнях України, які не входять до Переліку фахових наукових видань України, належать до публікацій, які додатково висвітлюють результати дослідження.

Рекомендується наступна формула подання даного елемента вступу з урахуванням конкретних публікацій студенту:

Основні положення та результати дослідження, які було отримано під час підготовки та виконання дипломної роботи, відображено у ХХ опублікованих наукових працях, з яких: ХХ – статті у наукових фахових виданнях України обсягом ХХ, ХХ ум.-друк. арк. (в т.ч. ХХ – у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз); ХХ – публікації, які додатково висвітлюють результати дослідження, обсягом ХХ,ХХ ум.-друк. арк. (в т.ч. ХХ – у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз). Загальний обсяг публікацій становить ХХ,ХХ ум.-друк. арк.; особисто автору належать ХХ,ХХ ум.-друк. арк.

Список наукових праць студенту має міститися у списку використаних джерел.

Структура та обсяг дипломної роботи (анонсується структура дипломної роботи, зазначається її загальний обсяг) за наступною формулою:

Дипломна робота складається із вступу, 4 розділів (3 з яких – за фахом, 1 – з охорони праці), висновків, списку використаних джерел (ХХХ найменування на ХХ сторінках), Х додатків (на ХХ сторінках), містить ХХ таблиць (на ХХ сторінках), ХХ рисунків (на ХХ сторінках). Основний текст дипломної роботи викладено на ХХ сторінках. Загальний обсяг роботи становить ХХ сторінку.

Приклад вступу наведений у додатку Д.

3.2.4. Розділ 1 – теоретико-методологічна частина

Розділ 1 – теоретико-методологічна частина (20 ± 5 стор.) містить наступне:

1) Підпункт 1.1 цієї частини роботи залежно від теми дослідження може являти собою:

- короткий опис предмету дослідження - конкретного аспекту діяльності підприємства та відповідних бізнес-процесів (ключові поняття та категорії, які складають та розкривають тему роботи, предмет і об'єкт дослідження);

- обзір і викладки (з посиланнями на роботи відомих вчених) про стан вивченості предмету дослідження, про актуальність, перспективи та проблемні питання у сучасній практиці дослідження предмету;

- перспективні напрямки вирішення проблем, зокрема завдяки прогнозуванню та моделюванню бізнес-процесів.

2) Підпункт 1.2 цієї частини роботи (методична частина) залежно від аспекту аналізу може містити:

- короткий опис оціночних показників і інструментарію (методичних основ) аналізу, який планується використовувати (проводити) в практичній частині роботи;
- результати теоретичних досліджень можливостей моделювання бізнес-процесів для оптимізації об'єкту аналізу, для чого наводяться теоретико-методологічні положення суті бізнес-процесів, способів побудови функціональної моделі опису бізнес-процесів на підприємствах (так звана модель «AS – IS»), можливостей використання CASE – технологій (Computer Aided Software Engineering) для побудови функціональної моделі бізнес-процесів, наприклад в нотації «IDFE0 – модель» (Icam DEFinition).

3) Висновки до розділу 1 (1-2 стор.)

3.2.5. Розділ 2 - аналітична частина

Розділ 2 - аналітична частина (15 ± 5 стор.) залежно від теми роботи повинен вмістити:

- стислу характеристику підприємства, об'єкту та предмету дослідження;
- функціональну модель, яка призначена для опису існуючих бізнес-процесів на підприємстві (так звана модель AS - IS), яка будується завдяки використанню спеціальних програмних продуктів, відомих як CASE – технології (Computer Aided Software Engineering), наприклад, в нотації IDFE0 завдяки використанню безкоштовного програмного продукту «Ramus Educational» (<https://ramus-educational.software.informer.com/>), з подальшою декомпозицією моделі (не менш ніж на двох рівнях, див. **додаток Р**) та опису стану бізнес-процесів підприємства, що включає опис їх елементів («входів» та «виходів», ресурсів, механізмів та інструментарію забезпечення та управління), характеристику існуючих зв'язків, наводиться алгоритм впровадження, виконання, регулювання бізнес-процесів та ін.. (відповідно завдань та тематики роботи);
- результати оцінки стану основних техніко-економічних показників (за період не менш двох останніх років),
- основні етапи й результати аналізу оціночних показників, що передбачено тематикою дипломної роботи, які виділені науковим керівником як потребуючі детальної оцінки.

3.2.6. Розділ 3 – науково-рекомендаційна частина

Розділ 3 – науково-рекомендаційна частина (35 ± 5 стор.) залежно від теми дослідження вміщує:

- огляд існуючих сучасних підходів щодо вирішення встановлених (в другому розділі роботи) проблем сучасного стану аналізованого аспекту

діяльності підприємства (містить характеристику існуючих напрямків подолання негативних явищ та проблем, шляхи їх розв'язання) (розділ 3, підпункт 3.1);

- запропоновані студентом організаційно-економічні заходи щодо покращення (удосконалення) аналізованого аспекту діяльності підприємства (розділ 3, підпункт 3.2), що включає опис і обґрунтування обраних з врахуванням специфіки підприємства перспективних (оптимальних) заходів подолання негативних явищ та існуючих проблем на підприємстві, визначення напрямів оптимізації бізнес-процесів, а також розрахований ефект (результат) від обрання запропонованих у роботі заходів.

3.2.7. Розділ 4 – охорона праці

Розділ 4 – охорона праці (10 ± 5 стор.) виконується на основі завдання, яке надається студенту викладачем з охорони праці. Методику розрахунків та структуру частини визначають викладач з охорони праці сумісно із студентом.

Між структурними частинами роботи 1,2 і 3 повинен простежуватися чіткий логічний зв'язок, тобто розділи мають бути пов'язані між собою.

Наприкінці кожного розділу обов'язково формулюють висновки (наприклад: Висновки до розділу 1.) зі стислим викладенням результатів тієї частини дослідження або аналізу, що була розглянута в цьому розділі. У висновках стисло переказують те, що було зроблено в розділі, та формулюють, що з цього випливає. Обсяг висновків не повинен бути більше, ніж 1 стор.

3.2.8. Висновки (1-2 стор.)

У висновках після кожного розділу та до всієї роботи наводять результат узагальнення студентом теоретичних положень та отриманих результатів оцінювання, наводять оцінку одержаних студентом результатів оцінювання певного аспекту діяльності підприємства (негативних також); можливі шляхи вирішення поставлених задач та подолання існуючих проблем; можливі напрями використання результатів роботи (народногосподарську, наукову, соціальну значущість дослідження за темою роботи). У висновках студентом викладаються найбільш важливі наукові та практичні результати дипломної роботи, вказуються наукові проблеми (завдання), для розв'язання яких можуть бути застосовані результати дослідження, а також можливі напрями продовження досліджень за тематикою. Доцільно наголосити на якісних і кількісних показниках здобутих студентом результатів, обґрунтувати достовірність результатів, викласти рекомендації щодо їх використання.

Кількість висновків має дорівнювати кількості завдань + 1 узагальнюючий висновок. *Висновки обов'язково мають корелювати із завданнями.* Висновки починаються з формулювання наукової проблеми (завдання), за вирішення якої студент претендує на присудження наукового ступеня. Сформульоване наукове завдання або проблема пов'язується з назвою дипломної роботи, метою роботи й основними завданнями. Зазвичай формулювання починається так: «У дипломної роботи наведено результат теоретичного узагальнення наукової проблеми (наукового завдання), що полягає в...». Далі треба вказати, як саме вирішена проблема (розв'язане наукове завдання).

3.2.9. Список літературних джерел

У списку літературних джерел (~25-40 джерел, ~5-10 стор.) приводять всі види літератури, що була вивчена студентом під час написання дипломної роботи бакалавру і на які є посилання у тексті. Список використаних джерел формується студентом за його вибором одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

Бібліографічний опис списку використаних джерел у дипломній роботі може оформлятися студентом за його вибором з урахуванням Національного стандарту України *ДСТУ 8302:2015* «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» або одним зі стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій, наведеного у додатку 3 до Вимог до оформлення дисертації, затверджених наказом МОН від 12.01.2017 р. №40.

Приклад списку літературних джерел наданий у **додатку К**.

3.2.10. Додатки (~3-10 документів).

У додатках включають документи, які використовують для отримання початкових даних для написання дипломної роботи (баланси, звіти, кошториси, калькуляції, штатні розклади та інше).

Обов'язковими додатками до роботи є список публікацій студенту (надаються документи, які підтверджують наукову працю студента: сертифікати, отскановані копії статті студенту та/або тез доповіді на конференції з обов'язковим наданням титульного листа та змісту збірника наукових праць, в якому був розміщено роботу студента) та демонстраційний матеріал (слайди до дипломної роботи).

У загальному порядку рекомендується документи, обсяг яких перевищує 1 сторінку, або має формат більший, ніж А4, розміщувати тільки у додатках.

4 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ РОБОТИ

4.1. Оформлення основних структурних елементів роботи

Структурні елементи «АНОТАЦІЯ», «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують.

Кожна структурна частина роботи (АНОТАЦІЯ, ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ) починається з нової сторінки.

Розділи й підрозділи повинні мати заголовки. Заголовки підрозділів слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці.

Абзацний відступ повинен бути однаковим упродовж усього тексту звіту і дорівнювати 1,25 см. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Перенесення слів у заголовках розділів не допускається.

Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом повинна бути *два рядки*.

Заголовки структурних частин роботи АНОТАЦІЯ, ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ друкують **великими** літерами, не підкреслюючи, симетрично до набору тексту (по центру сторінки, без абзацного відступу) **без крапки в кінці напівжирним шрифтом**.

З нового рядка друкують номер розділу і назву розділу великими літерами по центру сторінки без абзацного відступу й без крапки в кінці.

Розділи, підрозділи дипломної роботи слід нумерувати арабськими цифрами. Розділи роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення суті роботи і позначатись арабськими цифрами без крапки, наприклад:

Наприклад.

**1 ОСНОВНІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ
ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНКИ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ**

Пункти також можуть мати заголовки. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу за шириною сторінки в розрядці у підбір до тексту. У кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, не ставиться крапка.

Наприклад.

1.1. Особливості бізнес-процесів модернізації основних фондів

Відстань між заголовком (підзаголовком або пунктом) і подальшим чи попереднім текстом має дорівнювати одному вільному рядку.

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки 1–2 рядки тексту. Потрібно, щоб внизу сторінки залишалось якнайменше три рядки тексту.

Відстань між рядками заголовку приймають такою, як у тексті (1,5).

У змісті номери та назви розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів друкують таким самим шрифтом, як і в тексті роботи, додержуючись полуторного інтервалу.

4.2. Оформлення нумерації

Сторінки в роботі слід нумерувати арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту.

Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці шрифтом 12 пт.

Усі аркуші (усі структурні частини) включають до загальної нумерації сторінок.

Номер сторінки на титульному аркуші, на аркуші із завданням та анотацією не проставляють. Номер сторінки проставляють, починаючи зі змісту.

Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок, **номер сторінки проставляють**.

Такі структурні частини бакалаврської роботи, як зміст, вступ, висновки, список літературних джерел не мають порядкового номеру.

Розділи, підрозділи, пункти, рисунки, таблиці, формули слід нумерувати арабськими цифрами **без знаку №**.

Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення суті роботи й позначатися арабськими цифрами без крапки в кінці: 1

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу й порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою, із крапкою після другої цифри, наприклад: 1.2. (другий підрозділ першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу.

Пункти повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу або підрозділу. Номер пункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу та порядкового номера пункту, відокремлених крапкою, із

крапкою після номера пункту, наприклад: 1.1.1., 1.1.2. і т. д. Потім у тому ж рядку наводять заголовки пунктів. Якщо розділ або підрозділ складається з одного пункту, його обов'язково нумерують.

Але варто зауважити, що з огляду на існуючі тенденції розвитку нормативних вимог до оформлення документації, варто уникати виділення одного підрозділу в межах розділу.

Ілюстрації, таблиці й формули нумерують послідовно в межах розділу, наприклад: (2.3) – третя формула другого розділу, Рис. 2.4. – четвертий рисунок другого розділу, таблиця 1.3 – третя таблиця першого розділу.

4.3. Оформлення ілюстрацій

Ілюстрації (рисунки, графіки, схеми, діаграми) слід розміщувати безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути посилання в роботі.

Якщо ілюстрації створені не автором роботи, необхідно при поданні їх дотримуватися вимог чинного законодавства про авторські права (необхідно покликатись на джерело, з якого вони взяті).

Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують під ілюстрацією. За потреби під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст). Ілюстрація позначається словом «Рисунок », яке разом із назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад, «Рисунок 3.1 – Схема розміщення».

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках.

Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, «Рисунок 3.2 – XXXXXXXX» – другий рисунок третього розділу, або «Рисунок А.1 – XXXXXXXX» – перший рисунок додатку А.

Рисунок необхідно розміщувати на сторінці з вирівнюванням по центру з абзацного відступу 1,25 см., - інтервал 1,5 пт.

Тематичний заголовок рисунку, що містить текст із стислою характеристикою зображеного, будується так: деталі рисунку позначають буквами, виносять у підпис, супроводжуючи їх текстом.

Наприклад:

<p>Рисунок 2.9 – Витрати на виробництво за 2019 рік: а) за планом, б) фактично.</p>

Приклад оформлення рисунку:

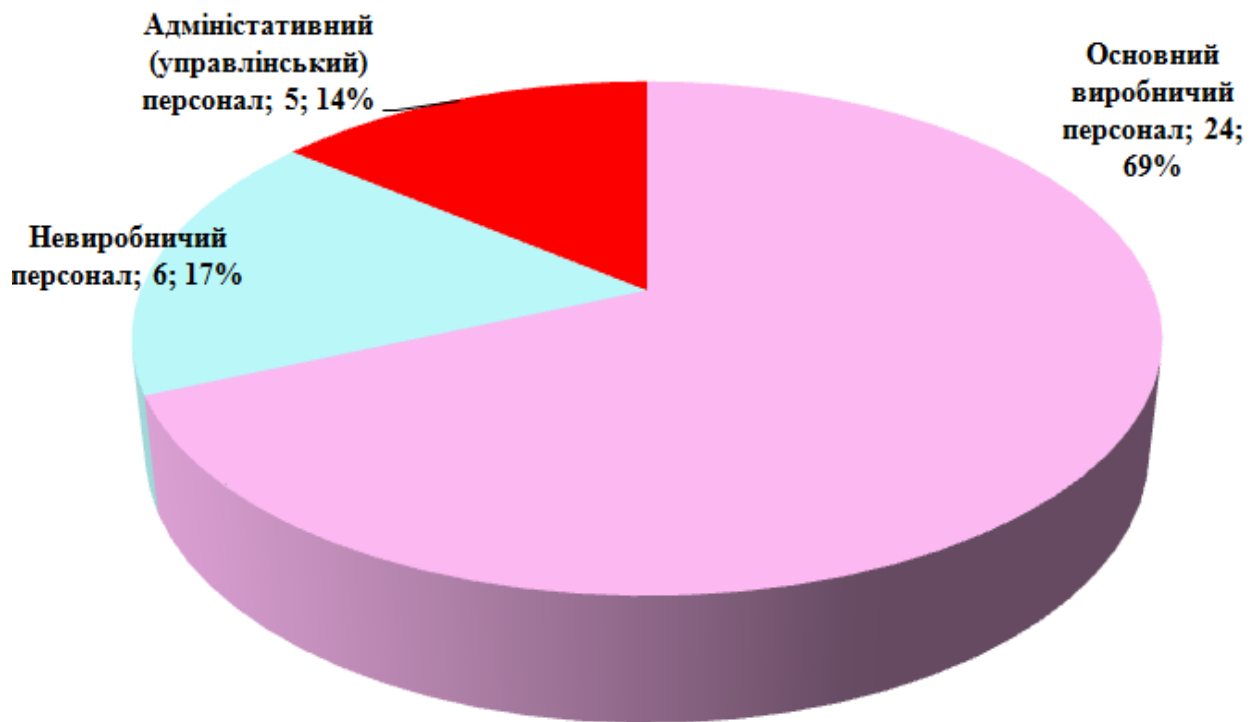

Рисунок 2.7 – Структура персоналу ПП «XXXX » в 2017 р.
(побудовано автором)

Дії з деталізації рисунку називають експлікацією. Експлікація не замінює загального найменування рисунку, а лише пояснює його складові частини.

Якщо рисунок не вміщується на одній сторінці, дозволяється переносити його на інші сторінки. При цьому тематичну назву розміщують на першій сторінці, пояснювальні дані – на кожній сторінці й під ними друкують «Рисунок 1.1., аркуш 2».

Не допускається:

- перенесення підрисункового тексту або назви рисунка на наступну сторінку;
- розташування тексту справа та зліва від рисунку.

Перед рисунком, після нього, а також після підрисункового підпису перед подальшим текстом необхідно залишати по одному вільному рядку.

Рисунок, який не вміщується по ширині сторінки, розташовують разом із назвою на окремій сторінці вздовж більшого боку аркуша (горизонтально), так, щоб для його перегляду та зручного прочитання назви сторінку із рисунком потрібно було б повертати за годинниковою стрілкою. У цьому випадку підрисунковий текст необхідно розташувати вздовж більшого боку сторінки під рисунком.

Не варто оформлювати покликання на ілюстрації як самостійні фрази, у

яких лише повторюється те, що міститься в підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де треба вказати на неї, розміщують покликання у вигляді виразу в круглих дужках (рис. 3.1) або звороти типу: «..., як це видно з рис. 3.1», «..., як це показано на рис. 3.1».

Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення (електрографічне копіювання).

4.4. Оформлення таблиць

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць.

Таблицю необхідно розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті роботи.

Назва таблиці складається зі слова «Таблиця», її порядкового номера та безпосередньо назви, яка стисло відбиває зміст наведених у ній даних.

Повну назву таблиці вказують один раз над таблицею зліва з абзацним відступом. У разі переносу частини таблиці на наступну сторінку над нею з абзацного відступу пишуть: «Продовження таблиці Х.Х» або «Кінець таблиці Х.Х», де Х – номер таблиці.

Таблиці нумеруються арабськими цифрами підряд у межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться в додатках. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, «Таблиця 2.1 – ХХХХХХХХХХ» – перша таблиця другого розділу, «Таблиця В.2 – ХХХХХХХХХХ» – друга таблиця додатку В.

Заголовки та дані таблиці можуть бути виконані через один інтервал, шрифтом Times New Roman, 12 кегль. Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони становлять одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки та підзаголовки граф указують в однині.

Приклад оформлення таблиці:

Таблиця 3.1 – Цей текст є назвою таблиці. Приклад розташування в тексті та оформлення таблиці, яка має довгу назву, що займає кілька рядків*

Показники	План 2019	Факт 2019	План 2020	Факт 2020
1	2	3	4	5

*розраховано автором за матеріалами [11]

При поділі таблиці на частини необхідно її головку або боковик замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами в першій частині таблиці.

Посилання виконують так, як надано нижче.

Наприклад.

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4	5

*розраховано автором за матеріалами [11]

Таблиця повинна мати назву, яку друкують малими літерами (крім першої великої) і вміщують над таблицею по центру сторінки жирним шрифтом. Назва має бути стислою й відбивати зміст таблиці. Після назви таблиці не треба залишати вільний рядок.

Якщо рядки або графи таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під одною, або поруч, або переносячи частину таблиці на наступну сторінку, повторюючи в кожній частині таблиці її головку й боковик.

Якщо в одній і тій самій графі наводяться цілі числа і числа з десятковими частками, слід цілі числа без десяткових знаків після коми доповнювати відповідним числом нулів.

Ставити лапки замість цифр, марок, символів, що повторюються, не допускається. Якщо дані в якомусь рядку не наводяться, то у графі ставлять прочерк.

Наприклад.

Таблиця 3.2 – Аналіз витрат на виробництво*

Показники	План 2019	Факт 2019	План 2020	Факт 2020
1	2	3	4	5
Обсяг виробництва, тис. грн.	12756	-	18894	19377

* розраховано за даними підприємства [31].

4.5. Оформлення переліків

У тексті за потреби можуть бути наведені переліки. Перед переліком ставлять двокрапку. Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою, або, не нумеруючи, — дефіс (перший рівень деталізації).

Для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації).

Наприклад:

- а) витратні методи планування;
- б) параметричні методи планування:
 - 1) метод питомих показників;
 - 2) баловий метод;
- в) ринкові методи планування.

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу 1,25 см., другого рівня - з відступом відносно переліків першого рівня 0,7 см.

4.6. Оформлення формул та рівнянь

Формули та рівняння розташовують безпосередньо після тексту, у якому вони згадуються, посередині сторінки. Вище та нижче кожної формули або рівняння потрібно залишити не менше одного вільного рядка.

Формули та рівняння в роботі (за винятком формул і рівнянь, наведених у додатках) слід нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу.

Номер формули або рівняння складається з номера розділу та порядкового номера формули або рівняння, відокремлених крапкою, наприклад, формула (1.3) – третя формула першого розділу.

Номер формули або рівняння зазначають на рівні формули або рівняння в дужках у крайньому правому положенні на рядку.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, слід наводити безпосередньо під формулою в тій послідовності, у якій вони наведені у формулі чи рівнянні.

Пояснення значення кожного символу та числового коефіцієнта слід давати з нового рядка.

Перший рядок пояснення починають словом «де» без двокрапки і без абзацу.

Виконання формул повинно бути у редакторі Microsoft equation 3,0 або у редакторі формул word 7,0 14пт шрифтом курсивом.

Використання різних редакторів формул у роботі не допускається.

Номер формули або рівняння складається з номера розділу й порядкового номера формули або рівняння, відокремлених крапкою, наприклад: формула (1.3) – третя формула першого розділу.

Номер формули або рівняння зазначають на рівні формули або рівняння в круглих дужках у крайньому правому положенні на рядку.

Приклад:

$$K_{\Sigma} = \frac{N_{\text{реал}}}{I_{\Sigma}} \cdot 100; \quad (1.1)$$

де K_{Σ} – загальний коефіцієнт рівня віддачі на 1 грн. витрат, $N_{\text{реал}}$ – обсяг реалізації продукції у поточному періоді; I_{Σ} – загальна сума операційних витрат у поточному періоді.

Якщо формули або рівняння не вміщуються в один рядок, їх слід переносити після знака виконуваних операцій, повторюючи знак операції на початку наступного рядка (=, +, -, ×). Коли переносять формули чи рівняння на знакові операції множення, застосовують знак «×».

Номер, який не вміщується в рядку з формулою, переносять у наступний нижче від формули.

Номер формули при її перенесенні вміщують на рівні останнього рядка. Номер формули-дроби подають на рівні основної горизонтальної риски формули.

Номер групи формул, розміщених на окремих рядках і об'єднаних фігурною дужкою (парантезом), ставиться справа від вістря парантеза, яке знаходиться всередині групи формул і спрямоване в бік номера.

Наприклад.

$$\left. \begin{aligned} E_{oz} &= OP_{\phi} \cdot (KI_n - KI_{\phi}) \\ P_{oz} &= OP_{\phi} \cdot (KI_{\phi} - KI_{\text{нр}}) \end{aligned} \right\} \quad (1.2)$$

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації.

Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації:

- а) у тексті перед формулою є узагальнювальне слово;
- б) цього вимагає побудова тексту, що передує формулі.

Розділовим знаком між формулами, які йдуть одна під одною й не відокремлені текстом, є крапка з комою безпосередньо за формулою до її номера.

Розділові знаки між формулами при парантезі ставлять всередині парантеза.

4.7. Правила цитування та покликання на використані джерела

При написанні дипломної роботи студент повинен покликатися на наукові джерела, матеріали або окремі результати, які вже використовуються на практиці. Такі покликання дають змогу відшукати документи й перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Покликатися варто на останні видання публікацій (терміни видання якого не більше, ніж за 5 років). На більш ранні видання можна покликатися лише в тих випадках, коли наявний у джерелах матеріал є унікальним, не втратив актуальності, і/або не включений до останнього видання.

Якщо використовують відомості, матеріали з дисертацій, авторефератів дисертацій, монографій, статей, інших надрукованих літературних джерел, тоді в покликанні необхідно точно вказати номери сторінок джерела, на яке є посилання в роботі.

Покликання в тексті на джерела слід зазначати порядковим номером за списком використаних джерел, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у роботах [3-7] показано, що ...», [3; 7], [3, с. 14; 7, с. 54].

Покликання на електронні джерела в мережі Інтернет включаються до загального списку використаних джерел і якщо не має можливості встановлення номерів сторінок електронного джерела, слід його зазначати лише порядковим номером за списком використаних джерел (наприклад, «Так, у наукових матеріалах [3-5] показано, що ...» [3; 4; 5]).

На джерела можливо покликатися в порядку їх згадування в тексті роботи.

При покликаннях на розділи, підрозділи, пункти, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки зазначають їх номери.

При посиланнях слід писати: «... у розд. 4 ...», «... див. підрозд. 2.1 ...», «... за п. 3.3.4 ...», «... на рис. 1.3 ...», «... у табл. 3.2 ...», «... за формулою (3.1) ...», «... у рівняннях (1.23) — (1.25) ...», «... у додатку Б ...».

У повторних покликаннях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Для підтвердження власних аргументів покликання на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати.

Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається й закінчується лапками («...») і наводиться в тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані

іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту й позначається трьома крапками. Вони ставляться в будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стоїть розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується покликанням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні покликання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

4.8. Оформлення додатків

До додатків може включатися допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття дипломної роботи:

- проміжні формули і розрахунки дипломної роботи;
- таблиці початкових даних (баланс, форма 2 та ін. форми та примітки до річної звітності), таблиці допоміжних цифрових даних;
- демонстраційний матеріал отриманих результатів дипломної роботи та копії наукових праць;
- інструкції та методики, опис алгоритмів, які не є основними результатами дипломної роботи, описи і тексти комп'ютерних програм вирішення задач за допомогою електронно-обчислювальних засобів, які розроблені у процесі виконання дипломної роботи;
- ілюстрації допоміжного характеру;
- інші дані та матеріали.

Додатки слід оформлювати як продовження роботи на наступних сторінках після списку використаної літератури, або у вигляді окремої частини, розташовуючи додатки в порядку появи покликань на них у тексті. Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки.

У додатках кожен окремий документ повинен мати власну буквену нумерацію. Нумерацію слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: Додаток А, Додаток Б і т. п.

Один додаток позначається як Додаток А.

Додатки повинні мати спільну з рештою роботи наскрізну нумерацію

сторінок.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки без абзацного відступу.

По центру над заголовком великими літерами повинно бути надруковано слово «ДОДАТОК__» і велика літера, що позначає додаток, без крапки в кінці.

Наприклад.

ДОДАТОК А				
Кошторис витрат на виробництво по ПП «АВС»				
№	Елемент витрат	Факт 2019	План 2020	Факт 2021

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є у тексті додатку, слід нумерувати в межах кожного додатка, наприклад, рис. Д.3 — третій рисунок додатка Д; табл. А.2 — друга таблиця додатка А; формула (А.2) — друга формула додатка А.

Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння, їх не нумерують.

Якщо у роботі як додаток використовується документ, що має самостійне значення й оформлюється згідно з вимогами до документу цього виду, його копію вміщують у роботу без змін в оригіналі.

Перед копією документа вміщують аркуш, на якому посередині зверху друкують слово «Додаток А» або іншу велику літеру, що позначає додаток.

На наступному рядку посередині друкують назву додатка (якщо документ не має назви), праворуч у верхньому куті аркуша проставляють порядковий номер сторінки.

Сторінки копії документа нумерують, продовжуючи наскрізну нумерацію сторінок роботи.

4.9. Оформлення списку літературних джерел

Список літературних джерел – елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог міжнародних і державного стандартів з обов'язковим наведенням назв праць.

Список використаних джерел формується студентом за його вибором (опціонально - в кінці кожного розділу основної частини дипломної роботи)

одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

Бібліографічний опис списку використаних джерел у роботі може оформлятися студентом за його вибором з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» або одним зі стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій, наведеного у **додатку К.**

Отже, пропонується використовувати Національний стандарт України «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015» (<http://www.nas.gov.ua/publications/news/Documents/%D0%9E%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB.pdf>), який набув чинності 01.07.2016 (Він установлює види бібліографічних посилань, що є частиною довідкового апарата документа та наводяться у формі бібліографічного запису, а також визначає правила та особливості складання і розміщення відповідних записів. Поширюється дія стандарту на бібліографічні посилання в опублікованих і неопублікованих документах незалежно від носія інформації.).

Варто зауважити, що відповідно до п. 5.4.5 вказаного стандарту ДСТУ 8302:2015: "Позатекстове бібліографічне посилання пов'язують із фрагментом тексту документа, до якого воно належить, за допомогою знаків виноски, які або виносять на верхню лінію шрифту після відповідного тексту та перед позатекстовим посиланням, або складають в одну лінію зі шрифтом основного тексту (у квадратних дужках у тексті та без дужок перед позатекстовим посиланням)".

Важливою новацією є пункт 4.9.1: "У бібліографічних посиланнях на складник документа у формі аналітичного бібліографічного опису розділовий знак "дві навскісні риски" ("/") можна замінювати крапкою, а відомості про документ (його назву), в якому розміщено складник, виділяти шрифтом (наприклад, курсивом)".

Об'єктами посилання можуть бути всі види опублікованих чи неопублікованих документів або їхні складники на будь-яких носіях інформації (п. 4.2).

Відповідно до п. 7.4 вказаного стандарту, "Бібліографічне посилання складають як на електронні ресурси загалом (електронні документи, бази даних, портали чи сайти, веб-сторінки, форуми тощо), так і на їхні складники (розділи та частини електронних документів, порталів чи сайтів; публікації в електронних серіальних документах, повідомлення на форумах тощо) згідно з загальними правилами..."

При цьому п. 7.4.4.3.3: "Довгу електронну адресу можна переносити на

наступний рядок. У цьому разі останнім у першому рядку має бути знак "навскісна риска" ("/").

Так само, як і для друкованих джерел, опис частини електронного ресурсу у підрядковому бібліографічному посиланні (посторінкових примітках) можна скоротити, за умови, що в тексті наведено бібліографічні відомості, які дають змогу ідентифікувати документ (його назву і прізвища авторів, рік випуску) (п. 5.3.6): у тексті: "У статті Я.С. Яцківа, А.І. Радченко "Про ефективність видання наукових журналів в Україні" * у посиланні: * URL: <http://www.visnyk-nanu.org.ua/uk/node/967> (Last accessed: 27.11.2016).

Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі «Загальні вимоги та правила».

Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Зокрема:

а) однотомні книги:

1) книги одного автора:

Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті – 1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.

2) книги двох і більше авторів:

Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p

Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції: у 2-х т.: кол. моногр. Київ, 2012. 436 с.

3) книги без автора:

Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.

4) частини видання:

Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. Основи аграрного підприємництва / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.

б) багатотомні книги:

Енциклопедія історії України: у 10 т. Київ. 2013. Т. 10. 784 с

в) стаття, тези:

Яцків Я. С., Радченко А. І. Про ефективність видання наукових журналів в Україні. *Вісн. НАН України*. 2012. № 6. С. 62-67.

Назарчук З. Т. Дифракция Е-поляризованных электромагнитных волн на цилиндрическом экране с сечением в виде ломаной кривой. *Волны и дифракция*. Тбилиси, 1985. Кн. 1. С. 507-511.

Скальський В. Р. Становлення методу акустичної емісії в установах Західного наукового центру. *Теорія і практика раціон. проектування, виготовлення і експлуатації машинобуд. конструкцій*: Праці II міжнар. наук.-техн. конф. (Львів, 11-13 лист. 2010). Львів, 2010. С. 9-10.

г) електронні ресурси:

Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2007. URL: <http://www.nas.gov.ua/publications> (дата звернення: 19.03.2014).

Радченко А.І., Діденко Ю.В. Геологічна наука в академічних

публікаціях. *Наука та іннов.* 2016. 12, № 3. С.14-26. URL: <http://scinn.org.ua/ua/archive/12%283%29/12%283%2901> (дата звернення: 10.11. 2017).

д) дисертації та автореферати дисертацій:

Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с.

Воскобойнікова-Гузєва О. В. Бібліотечно-інформаційна сфера України в контексті соціальних трансформацій кінця ХХ ст. – 10-х років ХХІ ст.: концепції стратегічного розвитку, динаміка змін, перспективи: автореф. дис.... д-ра наук із соц. комунік.: 27.00.03 / Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. Київ, 2014.

ж) правові джерела:

Про видавничу справу: Закон України від 05.06.1997 № 318/97-ВР. Київ: Парламентське видавництво, 2015. 24 с.

Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № № 2145-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

з) стандарти:

ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація).

і) авторські свідоцтва:

А. с. 1417832 СССР, МКИ А 01 F 15/00. Стенка рулонного пресс-подборщика / В. Б. Ковалев, В. Б. Мелегов. № 4185516 ; заявл. 22.01.87; опубл. 23.08.88, Бюл. № 31

Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40) надається у таблиці К.1 додатку К.

5 ПРАВИЛА ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРУ

5.1. Основні вимоги та правила захисту дипломної роботи

Для захисту випускної роботи бакалавру спеціальності 051 «Економіка», яка проходить в кінці останнього (згідно навчального плану) курсу навчання, призначається рецензент з числа викладачів кафедр економічного профілю ДДМА.

Робота для подальшого представлення до екзаменаційної комісії у переплетеному вигляді (з усіма підписами) та в електронній версії (в форматах WORD та PDF) надається для реєстрації та отримання допуску до захисту секретарю державної екзаменаційної комісії (не менш ніж за годину до призначеного часу захисту) з усіма необхідними документами (демонстраційним матеріалом (5-6 екземплярів, в залежності від кількості членів комісії), з двома відгуками (керівника дипломної роботи і рецензента з вказівкою оцінки роботи, тобто бланком подання роботи до захисту від керівника і бланком рецензії), бланками перевірки в системі «eTХТАнтиплагиат» або іншої системи та бланком акту згоди на зберігання роботи в репозитарії кафедри та академії (додаток Н), бланком обхідного листа від деканату, бланком залікової відомості (індивідуального плану навчання), білету студенту, щоденником ходу виконання роботи.

Робота надається для реєстрації секретарю екзаменаційної комісії та допускається до захисту після проведеної заздалегідь перевірки матеріалу (роботи) в системі «eTХТАнтиплагиат» (або іншої системи) та отримання відповідної довідки про рівень унікальності тексту (не нижче 65%) і оформлення усієї необхідної документації, у т.ч. щодо зберігання роботи в репозитарії кафедри та академії (додаток Н).

Додатково до дипломної роботи надається декілька (по кількості членів комісії) екземплярів демонстраційного матеріалу до дипломної роботи студента та їх електронний варіант (слайди) для демонстрації результатів роботи на проекторі (приклад оформлення демонстраційного матеріалу до дипломної роботи студента надано у **додатку П**).

Захист проводиться членами державної екзаменаційної комісії, склад якої формується на підставі вирішення Вченої Ради Академії, публічно (у присутності керівника дипломної роботи, рецензента, студентів, інших зацікавлених осіб). На захисті дипломної роботи передбачається наступний порядок:

- оголошення секретарем ДЕК теми дипломної роботи та ПІБ керівника дипломної роботи (2 хв.);
- виступ автора роботи з викладом основних положень роботи з використанням проектору та показом слайдів, на яких представлено результати роботи (5-10 хв.);

- відповіді на питання членів ДЕК(по 5 хв. на кожну відповідь);
- оголошення недоліків, що виявив рецензент у роботі (2-3 хв.);
- завершальне слово випускника з відповідями на зауваження рецензента - (3-5 хв.).

Після закінчення захисту всіх робіт, намічених на конкретну дату згідно графіку захисту робіт, члени комісії у відсутності студентів радяться і погоджують оцінки. Потім погоджена оцінка оголошується студентам, що захистилися. Результати захисту роботи кожного студента заносяться в протокол, затверджений підписами голови ДЕК та її членів. Тексти дипломних робіт (з відгуком керівника дипломної роботи і рецензією опонента) реєструються в спеціальній книзі, нумеруються і здаються в архів на зберігання.

5.2. Рекомендації до відгуку керівника дипломної роботи і рецензента на дипломну роботу

При складанні відгуку до дипломної роботи необхідно охарактеризувати її з різних сторін, що стосуються вмісту, структури, повноти розкриття вибраної теми; зокрема, слід вказати:

- 1) наскільки точно і повно сформульована тема дипломної роботи, об'єкт дослідження, напрям дослідження і матеріал, а у разі потреби і хронологія;
- 2) актуальність вибраної теми: опрацьованість у сучасній науці, необхідність дослідження;
- 3) чіткість формулювань мети і конкретних завдань дослідження, відповідність темі і актуальність проблеми;
- 4) переконливість вихідних теоретичних основ дослідження;
- 5) міра обізнаності студента в літературі з досліджуваного питання; ерудиція і професійна підготовленість;
- 6) надійність бази дослідження, що забезпечує об'єктивність і достовірність висновків;
- 7) логічна стрункість, чіткість структури, наявність висновків по главах;
- 8) довідність і аргументованість положень, що висуваються автором;
- 9) самостійність висновків і висновку, їх об'єктивність і відповідність поставленим цілям і завданням;
- 10) яка практична цінність отриманих результатів і сфера їх можливого застосування;
- 11) смислова закінченість роботи, міра розкриття поставленої теми;
- 12) наявність у автора навиків самостійної дослідницької роботи, рівень професійної (теоретичною) підготовки студента;
- 13) стилістична витриманість, граматична правильність мови дипломного висловування, ясність і точність викладу;
- 14) правильність (відповідно до прийнятих стандартів) технічної

сторони оформлення дипломної роботи (бібліографія, виноски і закінчення, наявність в тексті схем і таблиць, об'єм роботи і т. д.);

Зауваження до дипломної роботи, приватні побажання можуть бути висловлені в тексті відгуку рецензента, який підтверджується його підписом, вказівкою дати складання рецензії і представляється за 2 доби до офіційного захисту, з тим, щоб дипломник міг ознайомитися із зауваженнями і підготуватися до відповіді на них.

Науковий керівник і рецензент повинні дати аргументовану оцінку дипломній роботі в цілому, а також - можливі рекомендації.

Рекомендовані форми відгуку і рецензії на дипломну роботу бакалавру наведені у **додатках Л і М.**

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. №40.
2. ДСТУ 3008:2015. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. Київ, ДП «УкрНДНЦ» 2016. 26 с. (Інформація та документація).
3. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, ДП «УкрНДНЦ» 2016. 20 с. (Інформація та документація). URL: <http://www.nas.gov.ua/publications/news/Documents/%D0%9E%D1%84%D0%B E%D1%80%D0%BC%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0 %B4%D0%B6%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB.pdf>.
4. Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567.
5. Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266: Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 р. №1151.
6. Щодо використання у практичній роботі вищих навчальних закладів англomовного варіанту Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Лист Міністерства освіти і науки України листа від 05.02.2016 р. №1/9-64.
7. Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій, Бюлетень ВАК України, № 9-10, 2011 (в частині оформлення авторефератів).
8. Стосовно Рекомендацій щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо): Лист Міністерства освіти і науки України від 15.08.2018 р. № 1/11-8681.
1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 р. №1151 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266».
3. Перелік галузей знань і спеціальностей. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-p>.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. №261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)». URL: <http://news.yuristonline.com/laws/337656/>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. №1187 від 30.12.2015 р. «Про затвердження Ліцензійних умов провадження

освітньої діяльності закладів освіти». URL:<http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=2487798801>. Вимоги до структури й оформлення кваліфікаційних робіт розроблено на базі "Основних вимог до дисертацій та авторефератів дисертацій. (Бюлетень ВАК України. – 2007. – № 6. – С. 9 – 17 і ДСТУ 3008-95 "Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення").

6. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 р. за № 155/30023, с.17. URL: <http://duan.edu.ua/uploads/aspirantura-17-18/19720.pdf>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Рекомендовані теми дипломних робіт бакалаврів

Таблиця А.1 - Рекомендована тематика дипломних робіт бакалаврів

Напрямок виконання дипломної роботи	Рекомендовані теми дипломних робіт бакалаврів
Витрати на виробництво і собівартість продукції	1. Дослідження бізнес-процесів планування та аналіз виробничої собівартості продукції в умовах підприємства (додається назва)
	2. Дослідження бізнес-процесів оцінки ефективності витрат на виробництво продукції і аналіз витрат в умовах виробничого підрозділу підприємства (додається назва)
	3. Аналіз бізнес-процесів формування собівартості продукції на прикладі продукції промислового підприємства (додається назва)
	4. Аналіз бізнес-процесів формування комплексних статей витрат на виробництво на прикладі валкового виробництва підприємства (додається назва)
	5. Дослідження бізнес-процесів, що впливають на собівартість продукції підприємства (додається назва)
	6. Комплексний аналіз бізнес-процесів формування собівартості продукції і витрат на виробництво в умовах підприємства (додається назва)
	7. Дослідження бізнес-процесів формування і стану накладних витрат в структурі собівартості продукції промислового підприємства (додається назва)
	8. Аналіз бізнес-процесів формування виробничої собівартості в умовах виробничого підприємства (додається назва)
Основні фонди та оборотні засоби підприємства	1. Дослідження та оцінка бізнес-процесів використання основних фондів виробничого підрозділу
	2. Дослідження та оцінка бізнес-процесів використання та зносу основних фондів підприємства
	3. Аналіз бізнес-процесів використання та завантаження основних виробничих фондів підприємства
	4. Аналіз бізнес-процесів використання матеріальних ресурсів підприємства (додається назва)
	5. Аналіз бізнес-процесів використання та нормування оборотних коштів на промисловому підприємстві
	6. Дослідження та оцінка бізнес-процесів використання оборотних коштів промислового підприємства, їх ефективності та обігу
Система організації виробництва	1. Аналіз організації бізнес-процесів виробництва виробничого підрозділу по основних фондах і трудових ресурсах
	2. Аналіз бізнес-процесів організації виробництва виробничого підрозділу за обсягами випуску продукції і використанням матеріальних ресурсів

	3. Аналіз бізнес-процесів організації технічної підготовки виробництва на промисловому підприємстві
	4 Аналіз бізнес-процесів організації виробництва ремонтного господарства і розробка шляхів вдосконалення вживаної системи
	5. Аналіз бізнес-процесів організації виробництва інструментального господарства
	6. Аналіз бізнес-процесів організації виробництва трудових ресурсів і системі управління виробництвом
Трудові ресурси та рівень оплати праці	.1. Дослідження бізнес-процесів використання трудових ресурсів промислового підприємства
	2. Аналіз бізнес-процесів організації і використання персоналу
	3. Оцінка бізнес-процесів організації і використання персоналу і рівня розвитку трудового потенціалу підприємства
	4. Дослідження та оцінка бізнес-процесів управління персоналом (трудових ресурсів) на підприємстві
	5. Оцінка бізнес-процесів формування трудового потенціалу підприємства
	6. Комплексний аналіз бізнес-процесів організації і використання фонду оплати праці і продуктивності
	7. Аналіз бізнес-процесів формування фонду оплати праці в умовах виробничого підрозділу
	8. Дослідження та оцінка бізнес-процесів формування стану використання фонду оплати праці на підприємстві (додається назва)
	9. Аналіз бізнес-процесів організації систем оплати, що діють на підприємстві (додається назва)
	11. Дослідження та оцінка стану бізнес-процесів організації і використання мотиваційного механізму в організації оплати праці на підприємстві
	Ціноутворення продукції
2. Аналіз бізнес-процесів організації і формування ціни на промислову продукцію	
3. Дослідження та оцінка бізнес-процесів організації ціноутворення на промислову продукцію в умовах підприємства	
4. Аналіз бізнес-процесів організації і формування ціни на промислову продукцію на підприємстві	
5. Оцінка бізнес-процесів організації і формування планування ціни на промислову продукцію	
6. Аналіз бізнес-процесів організації і формування ціноутворення на окремі види продукції і політики ціноутворення	
7. Аналіз бізнес-процесів використання витратних і прибуткових методів ціноутворення на промислову продукцію	
8. Аналіз бізнес-процесів використання системи ціноутворення на машинобудівну продукцію	

	9. Аналіз бізнес-процесів використання ціноутворення на інноваційну продукцію
Господарча діяльність і фінансово-економічний стан промислових підприємств	1. Аналіз бізнес-процесів використання системи оцінки фінансово-економічних результатів діяльності підприємства
	2. Дослідження бізнес-процесів управління рівнем рентабельності підприємства
	3. Дослідження бізнес-процесів забезпечення ефективності функціонування промислового підприємства
	4. Дослідження бізнес-процесів забезпечення прибутку і рентабельності підприємства
	5. Дослідження бізнес-процесів забезпечення формування, розподілу і використання прибутку на підприємстві
	6. Дослідження і аналіз бізнес-процесів формування прибутку на окремі види продукції
	7. Дослідження бізнес-процесів забезпечення сталості фінансово-економічного стану підприємства
	8. Комплексна оцінка бізнес-процесів стану формування і управління фінансової стійкості підприємства і бізнес-процесів її забезпечення
	9. Оцінка бізнес-процесів формування фінансової стійкості і ділової активності підприємства і бізнес-процесів забезпечення сталого розвитку
	10. Аналіз бізнес-процесів формування платоспроможності, фінансовій стійкості і діловій активності підприємства і бізнес-процесів забезпечення сталого розвитку
	11. Аналіз основних показників господарської діяльності підприємства і бізнес-процесів забезпечення сталого розвитку
Зовнішньоекономічна діяльність підприємства	1. Аналіз бізнес-процесів зовнішньоекономічної діяльності підприємства і бізнес-процесів їх забезпечення
	2. Аналіз бізнес-процесів формування експортного потенціалу зовнішньоекономічної діяльності підприємства і бізнес-процесів забезпечення сталого розвитку
	3. Аналіз бізнес-процесів формування інноваційної складової експортного потенціалу підприємства і бізнес-процесів їх забезпечення
Інвестиційні та інноваційні проекти. Проекти бізнес-діяльності	1. Аналіз бізнес-процесів формування умов ефективності реалізації інвестиційного проекту в умовах промислового підприємства і бізнес-процесів їх забезпечення
	2. Дослідження планування бізнес-діяльності та розробка бізнес-плану промислового підприємства і бізнес-процесів забезпечення сталого розвитку
	3. Розробка бізнес-плану виробництва нового виду продукції і бізнес-процесів його формування і забезпечення
	4. Розробка бізнес-плану розширення послуг, що надаються підприємством, і бізнес-процесів його забезпечення
	5. Аналіз бізнес-процесів забезпечення можливостей інноваційної діяльності підприємства для сталого розвитку

	6. Аналіз особливостей використання інформаційних технологій в бізнес-діяльності підприємства для оптимізації бізнес-процесів підприємства
	7. Аналіз системи бізнес-процесів забезпечення управління вартістю проекту
	8. Аналіз бізнес-процесів забезпечення системи управління матеріально-технічним постачанням проекту
Маркетингова діяльність та управлінський облік	1. Дослідження бізнес-процесів забезпечення можливостей планування бізнес-діяльності та розробка програми маркетингової діяльності промислового підприємства
	2. Дослідження бізнес-процесів забезпечення управління і планування бізнес-діяльності та розробка програми контролінгу на машинобудівному підприємстві
	3. Дослідження бізнес-процесів забезпечення планування бізнес-діяльності та розробка програми організації ремонтної служби підприємства
	4. Дослідження бізнес-процесів забезпечення планування бізнес-діяльності та розробка програми організації інструментального господарства
	5. Дослідження можливостей планування бізнес-діяльності та розробка програми рекламної діяльності підприємства
	6. Дослідження бізнес-процесів забезпечення планування бізнес-діяльності та розробка системи маркетингового планування на виробничому підприємстві
	7. Дослідження можливостей планування бізнес-діяльності та розробка маркетингового механізму управління персоналом підприємства
	8. Дослідження бізнес-процесів забезпечення планування бізнес-діяльності та розробка програми конкурентної стратегії при формуванні механізму управління маркетинговою системою

ДОДАТОК Б
Приклад оформлення титульного листа дипломної роботи бакалавра

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384

Форма № Н-9.02

Донбаська державна машинобудівна академія
кафедра Економіки підприємства

ДИПЛОМНА РОБОТА
кваліфікація Бакалавр

на тему: ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ
ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОРГІВЕЛЬНОГО
ПІДПРИЄМСТВА ПП «XXXX ».

Виконав: студент 4 курсу, групи ЕП 14-1
спеціальності: 051 «Економіка»
Гейдарову С. К.

Керівник Латишева О.В.

Рецензент Фоміченко І.П.

м. Краматорськ - 2019 рік

ДОДАТОК В

Приклад завдання на дипломну роботу бакалавра (як 1 лист з двох сторінок) Сторінка 1

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384
Форма № Н-9.01

Донбаська державна машинобудівна академія

Факультет економіки і менеджменту

Кафедра економіка підприємства

Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр

Напрямок підготовки: 051 «Економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри Рекова Н.Б.

“ 6 ” квітня 2019 року

ЗАВДАННЯ **НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Гейдарову Сахілу Командарогли

1. Тема роботи **Дослідження особливостей бізнес-процесів формування та оцінювання ефективності використання ресурсного потенціалу торговельного підприємства ПП «XXXX ».**

Керівник роботи **Латишева О.В.**, к.е.н., ст.викл.

затверджена наказом вищого навчального закладу від 6 квітня 2019 року №08-12

2. Строк подання студентом роботи 15.06.2019

3. Вихідні дані до роботи: основні показники роботи ПП «XXXX », фінансова звітність ПП «XXXX », дані майновий стан.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
Вступ.

Розділ 1. Основні теоретико-методологічні положення бізнес-процесів формування та оцінки ресурсного потенціалу підприємств торгівлі

Розділ 2. Дослідження рівня та ефективності використання ресурсного потенціалу торговельного підприємства ПП «XXXX »

Розділ 3. Пошук напрямків удосконалення бізнес-процесів управління ресурсним потенціалом торговельного підприємства

Розділ 4. Охорона праці.

Висновки.

5. Перелік графічного матеріалу

1. Мета і завдання дослідження. Об'єкт дослідження. Предмет дослідження.

2. Глумачення поняття «XXXXX» в економічній літературі

3. Основні ТЕП ПП «XXXX».

4. Функціональна модель стану бізнес-процесів ПП «XXXX».

5. Функціональна модель бізнес-процесів (декомпозиція 1 рівня)

6. Функціональна модель бізнес-процесів (декомпозиція 2 рівня)

7. Бізнес-модель оцінки та забезпечення фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності ПП «XXXX »

8. Бізнес-модель оцінки фінансових результатів і рентабельності ПП «XXXX »

9. Бізнес-модель оцінювання ресурсного потенціалу ПП «XXXX »

10. Бізнес-модель удосконалення використання ресурсного потенціалу підприємства

ДОДАТОК В
Приклад завдання на дипломну роботу бакалавра
(як 1 лист з двох сторінок)
Сторінка 2

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1.	Латишева О.В.		
2.	Латишева О.В.		
3.	Латишева О.В.		
4.	Менафова Ю.В.		
Нормоконтроль	Підгора Є.О.		

7. Дата видачі завдання 6.04.2019

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Аналіз літературних джерел за темою дипломної роботи	6.04.2019 – 11.04.2019	
2.	Розділ 1. Основні теоретико-методологічні положення бізнес-процесів формування та оцінки ресурсного потенціалу підприємств торгівлі	12.04.2019 – 20.04.2019	
3.	Розділ 2. Дослідження рівня та ефективності використання ресурсного потенціалу торговельного підприємства ПП «XXXX »	21.04.2019 – 7.05.2019	
4.	Розділ 3. Пошук напрямків удосконалення бізнес-процесів управління ресурсним потенціалом торговельного підприємства	8.05.2019 – 25.05.2019	
5.	Розділ 4. Охорона праці.	26.05.2019 – 4.06.2019	
6.	Оцінка підсумків дипломної роботи, висновки, оформлення дипломної роботи	5.06.2019 – 15.06.2019	

Студент _____ Гейдаров С.К.
Керівник роботи _____ Латишева О.В.
підпис

ДОДАТОК Д
Приклад оформлення анотації

АНОТАЦІЯ

Гейдаров С.К. Дослідження особливостей бізнес-процесів формування та оцінювання ефективності використання ресурсного потенціалу торговельного підприємства ПП «XXXX». – Кваліфікаційна праця на правах рукопису.

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 051 «Економіка». – Донбаська державна машинобудівна академія МОН України, Краматорськ, 2019.

Об'єкт дослідження – бізнес-процеси формування та використання ресурсного потенціалу торговельного підприємства. Предмет дослідження – теоретичні основи та методичні підходи до аналізу бізнес-процесів забезпечення ресурсного потенціалу підприємства торгівлі.

В першому розділі розглянуто сутність, основні поняття формування та використання ресурсного потенціалу підприємств, способи оцінки та вимірювання ефективності використання ресурсного потенціалу. В другому розділі визначено базові складові ресурсного потенціалу торговельного підприємства, проведено комплексний аналіз ефективності використання складових ресурсного потенціалу торговельного підприємства ПП «XXXX ».

В третьому розділі дипломної роботи розглянуті та опрацьовані підходи щодо удосконалення використання складових ресурсного потенціалу на торговельних підприємствах. На підставі проведеного факторного аналізу елементів ресурсного потенціалу підприємства спрогнозовано майбутній рівень ресурсного потенціалу та визначено вплив окремих факторів на прогнозний рівень ресурсного потенціалу по підприємству.

В четвертому розділі виконані розрахунки з охорони праці.

РЕСУРСИ, ПОТЕНЦІАЛ, РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ, ТОРГОВЕЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО, ВИРОБНИЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ТРУДОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ

ДОДАТОК Д (продовження)

Приклад оформлення анотації

Лист 2

Список публікацій студента:

1. Латишева О.В., Гейдаров С.К. Аналіз сучасного стану функціонування підприємств торгівлі в Україні та визначення напрямків удосконалення управління їх ресурсним потенціалом. *Вісник ДДМА*. 2019. №1 (ел.), С.25-34.

2. Гейдаров С.К. Аналіз індикаторів сталого розвитку регіонів України. *Соціально-економічні та правові аспекти трансформації українського суспільства: Збірник матеріалів XXII всеукр. наук.-практ. конф.*(17 травня 2019 р.). Бахмут: ДонУЕП, 2019. С. 18-21

ДОДАТОК Д (продовження)
Приклад оформлення вступу

ВСТУП

Актуальність роботи. Актуальність теми дослідження дипломної роботи зумовлено необхідністю дослідження особливостей формування і оцінки ресурсного потенціалу торгових підприємств з метою покращення його використання і подальшого впровадження оптимальної стратегії їх сталого розвитку. При цьому труднощі впровадження оптимальної стратегії їх сталого розвитку пов'язано з наступним.

Усі економічні ресурси є обмеженими і тому існує проблема їх збереження і ефективного використання. Це стосується усіх суб'єктів господарювання: держави, підприємств, організацій, установ, фізичних осіб. Вирішення цієї проблеми на рівні підприємства стає можливим за умов формування механізму фінансового ресурсозбереження, що передбачає повне використання його фактичних і потенційних можливостей, здатності адаптуватися до мінливого зовнішнього і внутрішнього економічного середовища. Результативність діяльності підприємств будь-якого виду економічної діяльності, у тому числі і торговельної, визначається тим, наскільки ефективно вони використовують свій ресурсний потенціал. [1, с.3]

Забезпечення конкурентоспроможності та сталості суб'єктів господарювання в Україні пов'язане з процесами раціонального формування й ефективного використання ресурсного потенціалу. У зв'язку з цим вимагають теоретичного й практичного розв'язання проблеми управління ресурсами як єдиної підсистеми в економіці підприємства. Прийняття обґрунтованих управлінських рішень потребує належного апарату оцінки, що дозволяє визначити, на якому рівні нині знаходиться підприємство та які його перспективи. Торгівля, яка стрімко розвивається у сучасних умовах, залучає у сферу своєї діяльності значні матеріальні, фінансові та трудові ресурси, що визначає актуальність наукових досліджень у галузі оцінки можливостей, ефективності формування й функціонування сукупності

ресурсів на рівні окремих підприємств галузі. [2, с. 3]

Значний внесок в дослідження сутності поняття "ресурси", "потенціал", "ресурсний потенціал", проблем оцінювання елементів ресурсного потенціалу підприємств, ефективності його використання на різних ієрархічних рівнях зробили вітчизняні вчені-економісти, зокрема: Г.М. Александрова [1], І.А. Бланк [16], Н.С. Краснокутська [12], Н.Г. Міценко [3], О.І. Олексюк, І.М. Рєпіна, А.А. Садеков, О.С. Федонін, Р.О. Чижовський [4], Т.В. Шталь [2] та інші [2-5; 7-11; 13-26; 28-36].

Розробки вітчизняних і зарубіжних дослідників [1-5; 6-15; 15- 19; 33-36] щодо бізнес-процесів управління ресурсним потенціалом підприємств для підвищення рівня їх сталості та конкурентоспроможності необхідно досліджувати з врахуванням особливостей ведення бізнесу у різних галузях, зокрема торгових підприємств, сектору малого бізнесу тощо.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є комплексний аналіз ефективності використання ресурсного потенціалу торговельного підприємства з врахуванням особливостей бізнес-процесів формування ресурсного потенціалу вітчизняного торгового підприємства.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність постановки та вирішення таких завдань:

- з'ясувати сутність, основні поняття формування та використання ресурсного потенціалу підприємств, способи оцінки та вимірювання ефективності використання ресурсного потенціалу; визначити базові складові ресурсного потенціалу торговельного підприємства;

- з'ясувати сутність поняття "бізнес-процеси", дослідити основні поняття щодо формування бізнес-процесів підприємства, зокрема торговельного підприємства;

- охарактеризувати способи оцінки та вимірювання ефективності бізнес-процесів; визначити базові складові системи функціонування та управління бізнес-процесами торговельного підприємства; охарактеризувати методи і інструменти вдосконалення бізнес-процесів на підставі результатів

економіко-математичного моделювання.

– установити рівень ефективності використання складових ресурсного потенціалу базового торговельного підприємства;

– визначити та обрати підходи щодо діагностики та удосконалення використання складових ресурсного потенціалу на торговельних підприємствах;

– на підставі факторного аналізу елементів ресурсного потенціалу підприємства торгівлі спрогнозувати майбутній рівень ресурсного потенціалу та визначити вплив окремих факторів на прогностичний рівень ресурсного потенціалу по підприємству.

Об’єкт дослідження – процес формування та використання ресурсного потенціалу торговельного підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні основи та методичні підходи до аналізу рівня та ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства торгівлі в контексті забезпечення його сталого розвитку.

Методи дослідження. Теоретичною та методичною основою дипломної роботи є положення сучасної економічної теорії, викладені в наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених, які висвітлюють фундаментальні основи визначення ресурсного потенціалу підприємств. У роботі використано такі методи економічних досліджень: діалектичного пізнання (дослідження та систематизація наукових поглядів щодо категорій: «ресурси», «потенціал», «ресурсний потенціал»); теоретичного узагальнення, системного аналізу (визначення ресурсного потенціалу підприємств як економічної категорії, методів оцінювання стану використання ресурсного потенціалу підприємств); структурно-порівняльни аналіз (визначення поняття «ресурсний потенціал» в сукупності синонімічних понять, їх зв’язку з іншими економічними категоріями «ресурси», «потенціал»); причинно-наслідковий аналіз (зміни рівня складових ресурсного потенціалу підприємства); узагальнення інструментів її оцінювання, встановлення оптимального рівня ресурсного потенціалу); табличний і графічний

(характеристика сукупних показників стану та динаміки складових ресурсного потенціалу підприємств, результатів проекту оптимізації складових ресурсного потенціалу); факторний аналіз (оцінювання рівня впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на складові ресурсного потенціалу).

Інформаційну базу забезпечують законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють діяльність підприємств, дані фінансової звітності ПП «XXXX », результати власного дослідження стану ресурсного потенціалу.

Новизна одержаних результатів полягає у подальшому розвитку формування концептуальних, науково-методичних основ та практичних рекомендацій щодо формування системи управління витратами ПП «XXXX » з урахуванням визначених резервів зниження собівартості продукції підприємства. Наукову новизну дослідження визначають такі результати:

дістало подальшого розвитку:

- науково-методичні підходи до визначення поняття формування та використання ресурсного потенціалу підприємств та методів його оцінювання та управління, які на відміну від існуючих дають можливість уникнути суб'єктивного характеру і комплексно досліджувати реальний стан рівня використання ресурсного потенціалу торговельного підприємств;

- науково-методичні підходи до визначення суті ресурсного потенціалу підприємств підприємства шляхом систематизації його елементів та уточнення їх змісту, що в контексті сталого розвитку дозволяє підвищити рівень загальної сталості підприємства;

- дослідження та систематизація факторів впливу на складові ресурсного потенціалу торговельного підприємства, що полегшує їх пошук та аналіз, а також дозволяє підприємству забезпечити сталість підприємства;

- теоретико-методичний підхід до управління складовими ресурсного потенціалу підприємства, який передбачає його оптимізацію на підставі результатів їх оцінювання, прогнозу, коригування з врахуванням зовнішніх і внутрішніх чинників впливу окремих факторів на прогнозний рівень

ресурсного потенціалу по підприємству, що сприятиме підвищенню рівня ефективності та сталості діяльності підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні та науково-методичні положення, викладені в роботі, доведено до рівня практичних рекомендацій і впроваджено у роботу ПП «XXXX».

Особистий внесок здобувача. Дипломна робота є самостійно виконаною працею, в якій наведено авторські положення, висновки і рекомендації щодо економічного обґрунтування системи управління складовими ресурсного потенціалу підприємства на підприємстві ПП «XXX».

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати роботи відображено у матеріалах науково-практичної конференції. Загальний обсяг публікацій складає 0,18 ум. друк. арк. (додаток В), з яких особисто авторові належить 0,18 ум.-друк. арк. Основні положення дипломної роботи доповідалися та були схвалені на міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічні та правові аспекти трансформації суспільства» (Бахмут, 17.05.2019 р.).

Обсяг і структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 127 сторінок. Робота містить 23 таблиці та 28 рисунків, список використаних джерел (40 бібліографічних джерел), 4 додатків.

ДОДАТОК Ж
Приклад оформлення змісту дипломної роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНКИ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ	7
1.1 Поняття і склад ресурсного потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання в Україні	7
1.2 Склад, характеристика елементів та особливості ресурсного потенціалу торгового підприємства	13
1.3 Основні підходи до оцінювання основних складових елементів ресурсного потенціалу торгового підприємства	121
2 ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ПП «XXXX »	226
2.1 Коротка організаційно-економічна характеристика діяльності торговельного підприємства ПП «XXXX »	226
2.1 Оцінка динаміки, величини і складу ресурсного потенціалу торговельного підприємства	235
2.3 Визначення комплексного показника використання ресурсного потенціалу базового торгового підприємства та перспектив підвищення ефективності його використання	46
3 ПОШУК НАПРЯМКІВ УДОСКОНАЛЕННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА	56
3.1 Дослідження основних функціональних напрямків удосконалення управління ресурсним потенціалом торговельного	56

підприємства в Україні	
3.2 Прогнозний факторний аналіз основних функціональних аспектів удосконалення управління розвитком ресурсного потенціалу торговельного підприємства	65
4 ОХОРОНА ПРАЦІ	73
4.1 Аналіз небезпечних і шкідливих чинників на робочому місці з ПЕВМ	73
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	84
ДОДАТОК А. ОСНОВНІ ФІНАНСОВІ ВІДОМОСТІ БАЗОВОГО ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ПП "XXXX "	93
ДОДАТОК Б. УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ	94
ДОДАТОК В. НАУКОВА РОБОТА СТУДЕНТА	97
ДОДАТОК Г. ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ	112

ДОДАТОК К
Приклад оформлення списку літературних джерел

Таблиця К.1 - Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	Книги
1	2
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті – 1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.
Два автора	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автора	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Украгропромпродуктивність, 2006. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 1998. 124 с.

1	2
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агроєкол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. Фауна України. В 40 т. Т. 36. Инфузории. Вып. 1. Суктории (Ciliophora, Suctorea) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2013. 271 с.
За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор і перекладач	Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с. Брігхем Є. В. Основы фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
	Частина видання
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. Основи аграрного підприємництва / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108. Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. <i>Кооперативні читання: 2013 рік</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87–91.

1	2
Статті з продовжуючих та періодичних видань	<p>Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. <i>Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка</i>. Сер. Економіка. 2013. Вип. 148. С. 31–34.</p> <p>Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. <i>Агросвіт</i>. 2016. № 6. С. 23–28.</p> <p>Акмеологічні засади публічного управління. Є. І. Ходаківський та ін. <i>Вісник ЖНАЕУ</i>. 2017. № 1, т. 2. С. 45–58.</p> <p>Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. <i>Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis</i>. 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271.</p>
	Електронні ресурси
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11.2017).
Законодавчі документи	<p>Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017).</p> <p>Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).</p>
Періодичні видання	Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i> . 2013. № 10. URL: http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika=2525 (дата звернення: 12.10.2017).

1	2
	<p>Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician). 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.f/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017).</p> <p>Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. Journal of Popular Culture. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p>
Сторінки з веб-сайтів	Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).
	Інші документи
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	<p>Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с.</p> <p>Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2164. Урядовий кур'єр. 2017. 9 листоп.</p> <p>Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. Все про бухгалтерський облік. 2015. № 51. С. 21–42.</p> <p>Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних : наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110. Вища школа. 2017. № 7. С. 106–107</p>

1	2
Стандарти	<p>ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація).</p> <p>СОУ–05.01-37-385:2006. Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2006. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)</p>
Патенти	<p>Комбайн рослино-збиральний універсальний : пат. 77937 Україна : МПК А01D 41/02, А01D 41/04, А01D45/02. № а 2011 09738 ; заявл. 05.08.2011 ; опубл.11.03.2013, Бюл. № 5.</p>
Авторські свідоцтва	<p>А. с. 1417832 СССР, МКИ А 01 F 15/00. Стенка рулонного пресс-подборщика / В. Б. Ковалев, В. Б. Мелегов. № 4185516 ; заявл. 22.01.87 ; опубл. 23.08.88, Бюл. № 31.</p>
Дисертації, автореферати дисертацій	<p>Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с.</p> <p>Воскобойнікова-Гузєва О. В. Бібліотечно-інформаційна сфера України в контексті соціальних трансформацій кінця ХХ ст. – 10-х років ХХІ ст.: концепції стратегічного розвитку, динаміка змін, перспективи: автореф. дис.... д-ра наук із соц. комунік.: 27.00.03 / Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. Київ, 2014.</p>
Препринти	<p>Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7 с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).</p>

ДОДАТОК Л
Рекомендована форма відгуку керівника дипломної роботи на
випускню роботу бакалавра
ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТУ (РОБОТИ)

Направляється студент(ка) Гейдаров С.К. до захисту дипломного проекту (роботи)
(прізвище та ініціали)

за спеціальністю 051 Економіка
(шифр та назва спеціальності)

на тему: Дослідження особливостей бізнес-процесів формування та оцінювання ефективності використання ресурсного потенціалу торговельного підприємства ПП "XXXX "
(назва теми)

Декан факультету С.В. Мироненко
(підпис)

Довідка про успішність

Гейдаров С.К. за період навчання на факультеті економіки та менеджменту
(прізвище та ініціали студента)

з 25.09.14 р. до 30.06.18 р. виконав навчальний план за спеціальністю з таким розподілом оцінок за:

національною шкалою: Відм. 0 %, доб ре 7 %, задовільно 93 %;
 шкалою ESTS: А 2 %, В 2 %, С 7 %, D 8 %; Е 81 %;
 Середній бал 3,07

Секретар факультету

(підпис) (прізвище та ініціали)

Висновок керівника дипломного проекту (роботи)

Студент Гейдаров С. К. дослідив теоретичні положення формування та оцінки ресурсного потенціалу підприємств торгівлі, провів оцінювання рівня та ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства ПП «XXXX », а саме аналіз: динаміки

та структури майна, а також його елементів ресурсного потенціалу, фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, фін.результатів

У 3 розділі запропоновано удосконалення управління ресурсним потенціалом торговельного ПП «XXXX »

Гейдаров Сахіл Командарогли виконав дипломну роботу на високому теоретичному та практичному рівні, має практичну цінність і відповідає всім вимогам, які пред'являються вищою школою до кваліфікаційних робіт на рівень «бакалавр».

Керівник роботи

Латишева О.В.

(підпис)

22 червня 20 18 Р.

ДОДАТОК М
Рекомендована форма відгуку рецензенту на випускну роботу
бакалавра
(як 1 лист з двох сторінок)
Сторінка 1

ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломний проект (роботу)

студента XXXXXXXXXX

групи ЕП-ХХ-1

спеціальності 051 «Економіка»

1. Стислий огляд дипломного проекту (роботи)

В першому розділі дипломної роботи розглянуто теоретичні основи бізнес-процесів формування та оцінки ресурсного потенціалу підприємств торгівлі .

Другий розділ дипломної роботи містить оцінку рівня та ефективності використання ресурсного потенціалу торговельного підприємства ПП «XXXX », а саме аналіз: майна, елементів ресурсного потенціалу, фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, фін.результатів підприємства. Проведено дослідження проекта зниження собівартості підприємств.

В третьому розділі визначено напрямки удосконалення управління ресурсним потенціалом торговельного підприємства. Розділ 4 - охорона праці.

2. Позитивні сторони дипломного проекту (роботи).

Відображення в дипломному проекті (роботі) передових умов праці, використання сучасних методів аналізу і розрахунків

Студентом XXXXX розкрито та обґрунтовано актуальність теми дипломної роботи. Досконалий огляд сучасних досліджень за питаннями формування, використання та оцінки ресурсного потенціалу дозволив сформулювати мету і завдання дипломної роботи та в достатньому обсязі виконати теоретичний розділ дипломної роботи.

Детальний аналіз ресурсного потенціалу було проведено з використанням сучасних економіко-математичних методів та прийомів економічного аналізу. За результатами аналізу зроблені обґрунтовані висновки. Виявлені можливі резерви використання ресурсного потенціалу.

На особливу увагу заслуговує проведений повний аналіз використання ресурсного потенціалу, прогнозування рівня окремих ресурсів, комплексного показника використання ресурсного потенціалу торгового підприємства.

ДОДАТОК М (продовження)
(як 1 лист з двох сторінок)
Сторінка 2

3. Недоліки дипломного проекту (роботи)

Для більш повного дослідження у дипломній роботі бажано було б провести детальний аналіз просторового потенціалу підприємства.

4. Висновки про рівень економічної та інженерно-технічної підготовки проектанта і загальна оцінка дипломного проекту (роботи)

Студент ХХХХХ виконав дипломну роботу на високому теоретичному та практичному рівні, має практичну цінність і відповідає всім вимогам, які пред'являються вищою школою до кваліфікаційних робіт на рівень «бакалавр».

Студент ХХХХХХХХ заслуговує присвоєння кваліфікації «бакалавр з економіки підприємства».

Оцінка

Відмінно

Рецензент _____

22.06.2019

ХХХХХХХ

(підпис)

(дата)

(П.І.Б.)

Місто роботи

ДЦМА, кафедра «Менеджменту»

Посада

доцент, к.е.н.

ДОДАТОК Н
Оформлення документів для перевірки рівня унікальності

ЗАЯВА
щодо самостійності виконання дипломної роботи

Я, XXXXXXXXX
(П.І.Б.),

Студент 4 курсу, групи ЕП 14-1, ФЕМ, Донбаської державної
машинобудівної академії,

заявляю:

моя дипломна робота на тему: ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ПП «XXXX ».

представлена для захисту у державну екзаменаційну комісію, виконана самостійно і в ній не міститься елементів плагіату. Всі запозичення з друкованих та електронних джерел, а також із захищених раніше дослідницьких робіт, кандидатських і докторських дисертацій мають відповідні посилання. Я ознайомлений (а) з діючим положенням ДДМА, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску письмової роботи до захисту та застосування дисциплінарних заходів.

Дата _____

Підпис _____

ДОДАТОК Н (продовження)**Акт
перевірки на унікальність
тексту дипломної роботи в мережі Інтернет**

Відповідно до даних програми «EtxtАнтиплагиат»файл

Diplom XXXXXX Latysheva.docx
(назва файлу)

дипломної роботи ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ
ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ
РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ПП
«XXXX ».

студента XXXXXXXXXX
(П.І.Б.),

містить ___72___ (вказати відсоток) авторського тексту.

Перевірку здійснив (керівник дипломної роботи) _____ Латишева О.В. _____

Дата _____

Підпис _____

ДОДАТОК Н (продовження)**ЗГОДА**

на перевірку матеріалу (роботи) в системі «eТХТ Антиплагиат» або іншої системи та зберіганні роботи в репозитарії кафедри та академії

Я, ХХХХХХХХХХ

(П.І.Б.),

Студент 4 курсу, групи ЕП ХХ

підписуючи цей документ, надаю згоду Власнику бази даних (кафедра «Економіка підприємства») на збір, обробку та використання моїх матеріалів кваліфікаційної роботи з метою перевірки матеріалу в системі «eТХТ Антиплагиат» або іншої системи (за рішенням методичного семінару кафедри) та зберіганні роботи в репозитарії кафедри (академії).

Підтверджую, що з Положенням «Протидія плагіату» кафедри «Економіка підприємства» ознайомлений.

Матеріали автора також можуть бути використані Власником або третіми особами з метою та на умовах, що визначені відповідно до ст. 32 Закону України «Про вищу освіту» та до Закону України «Про захист персональних даних».

Власник зобов'язується використовувати матеріали справедливо і законно відповідно до законодавства. У разі зміни мети обробки матеріалів Власник має повідомити про це суб'єкта і отримати згоду на обробку його матеріалів у відповідності зі зміненою метою.

Дата _____

Підпис _____

ДОДАТОК П
Приклад оформлення науково-дослідницької роботи студента

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА СТУДЕНТА

Приватний вищий навчальний заклад

Донецький університет
економіки та права

Private Higher Education Establishment

Donetsk University
of Economics and Law

СЕРТИФІКАТ

Гейдаров Сахіл Камандарогли

взяв участь у XXII Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених

**«СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ
ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА»**

17 травня 2018 року

Голова оргкомітету
Ректор Донецького
університету економіки та права,
кандидат економічних наук, доцент

С.Я. Берсуцька

ДОДАТОК П (продовження)

ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА»
(М. БАХМУТ)
ДОНБАСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА
АРХІТЕКТУРИ
(М. КРАМАТОРСЬК)
ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. Т.ШЕВЧЕНКА
(М. СТАРОБІЛЬСЬК)
ПРИАЗОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(М. МАРІУПОЛЬ)

**Соціально-економічні та правові аспекти транс-
формації суспільства**

Матеріали

**XXII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів,
аспірантів і молодих вчених**

17 травня 2018 року

Частина I

м. Бахмут

ДОДАТОК П (продовження)

УДК 330.111.66:34(477)

ББК 65.012.2

С 69

Соціально-економічні та правові аспекти трансформації суспільства: матеріали XXII Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Бахмут, 17 травня 2018 р.). – Бахмут : ДонУЕП, 2018. – 167 с.

Оргкомітет конференції:

Берсуцька С.Я. – голова оргкомітету, ректор Донецького університету економіки та права, к.е.н. доцент;

Красношок С.О. – співголова оргкомітету, проректор з навчальної роботи Донецького університету економіки та права, к.е.н.;

Ракітіна О.А. – співголова оргкомітету, директор Інституту економіки та фінансів Донецького університету економіки та права;

Агапова І.Л. – завідувач кафедри державно-правових, адміністративно-правових та кримінально-правових дисциплін;

Лазарева М.Г. – завідувач кафедри економіки та підприємництва, д.е.н., доцент;

Любимов І.М. – доцент кафедри господарського і цивільного права та процесу, к.ю.н.;

Мосяженко В.Ю. – доцент кафедри державно-правових, адміністративно-правових та кримінально-правових дисциплін, к.ю.н.;

Хаджинова О.В. – декан економічного факультету Приазовського державного технічного університету, д.е.н. доцент;

Чеботарьов В.А. – завідувач кафедри економічної теорії, маркетингу та підприємництва Луганського національного університету ім. Т.Шевченка, д.е.н. професор;

Фесіна М.С. – відповідальний секретар, завідувач навчального відділу.

ДОДАТОК П (продовження)

ЗМІСТ

Секція 1. Стратегія розвитку економіки в сучасному світі

<i>Francisco F.R. Ramos, Olena O.R. Ramos</i> The effects of globalization on the Ukrainian economy..	3
<i>Safonova K.S.</i> Marketing of educational services of higher educational institutions, its problems and prospects in Ukraine.....	6
<i>Алексеева А.Д.</i> Розвиток будівельно-монтажних підрозділів великих корпорацій Донбасу у контексті модернізації локальних ринків будівельної продукції.....	7
<i>Берсуцька С.Я.</i> Особливості управління ресурсним потенціалом торговельних підприємств.....	8
<i>Буркацький Ю.Ю., Ровенська В.В.</i> Концептуальні основи реалізації принципів сталого розвитку в діяльності підприємства.....	10
<i>Вержбицький М.І.</i> Інвестиційна діяльність підприємств машинобудування в регіонах.....	12
<i>Волосюк В. В.</i> Професійний розвиток персоналу, як фактор забезпечення сталого розвитку підприємства.....	14
<i>Геворкян Т.Г.</i> Туризм як фактор стратегічного розвитку Луганської області.....	15
<i>Гейдаров С. К.</i> Аналіз індикаторів сталого розвитку регіонів України.....	17
<i>Гордіченко К.Д.</i> Розробка пропозицій з покращення результатів інвестиційної діяльності підприємства будівельної галузі.....	18
<i>Дикальчук Д.Г.</i> Роль інноваційної діяльності у процесі розвитку економіки країни	19
<i>Дрипка К.Р.</i> Вдосконалення процесів бізнес-планування, як важливого фактору ефективної діяльності підприємств в Україні.....	20
<i>Дудкевич Н.С.</i> Визначення основних пріоритетів та принципів сталого розвитку.....	21
<i>Желтогаряча І.М.</i> Стратегічні засади забезпечення сталого розвитку економіки України	23
<i>Жуков С.А., Малиношевская К.І.</i> Управління людським капіталом промислового підприємства в умовах активізації інноваційної діяльності.....	24
<i>Зайцев В.С.</i> Особливості побудови моделі ключових корпоративних вимог до компетенцій інженера-конструктора промислового підприємства.....	26
<i>Ільченко Ю.Ю.</i> Обґрунтування розвитку туризму в Луганській області.....	28
<i>Каміньєва А.С.</i> Наслідки військового конфлікту у Донецькій області.....	30
<i>Калінін О.В., Захарова А.О.</i> Управління персоналом в державних установах.....	31
<i>Козіс В.В.</i> Джерела фінансування інвестицій українських підприємств.....	33
<i>Козловська А.С.</i> Перспективи удосконалення збутової діяльності підприємств на регіональному ринку будівельних матеріалів.....	34
<i>Конюхенко А.А.</i> Інноваційна діяльність фірми: стратегія та механізми реалізації.....	35
<i>Кулік Ю.Є.</i> Стратегія українських підприємств в умовах кризи.....	37
<i>Курбацька Д. С.</i> Зовнішня торгівля України: сучасні масштаби і тенденції.....	38
<i>Латишева О.В., Віхрова Є. П.</i> Аналіз стану міжнародних інвестицій.....	40
<i>Лисогор А.І.</i> Стратегічні підходи до інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки України.....	42
<i>Любченко І.В.</i> Перспективи розвитку франчайзингу в Україні.....	44
<i>Мальцев М. М.</i> Дослідження змін інноваційного потенціалу країни.....	45
<i>Маматова Л.Ш.</i> Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні.....	46
<i>Маслокова Ю.О.</i> Особливості процесів формування економіки знань в Україні.....	48
<i>Мірошніченко В.Ю.</i> Економічний аналіз діяльності підприємства.....	49
<i>Мусієнко К. І.</i> Аналіз існуючих підходів до трактування сутності сталого розвитку підприємства.....	51
<i>Олейник М.Ю.</i> Стратегія сталого розвитку промисловості України.....	52
<i>Онїщенко Л.В.</i> Використання форсайт-технологій в українській системі управління	54
<i>Опанасенко Ю.М.</i> Людський капітал: проблеми і перспективи розвитку в Україні...	56

ДОДАТОК П (продовження)

АНАЛІЗ ІНДИКАТОРІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Гейдаров С.К., 4 курс, факультет економіки та менеджменту ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія», м. Краматорськ.

Науковий керівник: к.е.н., ст. викл. кафедри економіки підприємства Латішєва О.В.

Забезпечення дійсної сталості позитивних суспільних трансформацій, стійкості економічного зростання та розвитку потребує побудови суспільного консенсусу навколо основоположних складових організаційно-економічного механізму, який забезпечуватиме легітимність і дієвість державної політики.

Такий консенсус можливо сформуванати лише в разі практичного нарощення економічного потенціалу в першу чергу на регіональному рівні [1].

Проблеми теоретичних засад економічного розвитку, сталого економічного розвитку регіону знаходяться в полі зору вітчизняних науковців у галузі державного управління. Зокрема цим науковим проблемам присвячено праці В. Бабаєва, В. Бакуменка, В. Бодрова, В. Гаркавої, А. Дохолян, О. Коротич, В. Куйбіди, Ю. Куца, М. Латиніна, Т. Лозинської, В. Мамонової, В. Мартиненка та ін. Економічні дослідження не можуть обходитися без статистичних даних, а також без статистичних показників, суспільні науки оперують цілими системами індикаторів. Індикатором соціально-економічного стану регіону є числова статистична інформація про відхилення поточного значення показника, що оцінює стан регіону, від базового значення цього показника. Аналіз сталості розвитку регіону можливо виконувати за допомогою інтегрального показника, побудованого на основі рангового методу (адитивної згортки рангів соціальної, економічної та екологічної компонент сталого розвитку регіонів України) [4]. Розрахунок інтегрального показника здійснюється на основі методу таксономії. За основу обрано такі індикатори: 1. Економічні індикатори: обсяг науково дослідних та науково-технічних робіт; обсяг прямих іноземних інвестицій; частка обробної галузі в обсягах реалізації промислової продукції. 2. Соціальні індикатори: доходи в розрахунку на одну особу; рівень зайнятості населення; середня очікувана при народженні тривалість життя. 3. Екологічні індикатори: площа сільськогосподарських угідь; обсяги викидів нестационарними джерелами в атмосферу; наявність промислових відходів в сховищах організованого складування та на території підприємств. Головні економічні індикатори можна об'єднати в шість груп: виробничо-економічні; структурні; фінансові; інвестиційні; зовнішньоекономічної діяльності; науково-технічного потенціалу.

Таким чином, сукупність індикаторів сталого економічного зростання дає цілісне уявлення про кількісні характеристики даної концепції та про реальне становище, яке склалось щодо її втілення в окремих державах світового співтовариства. Оскільки поняття економічного розвитку взаємозалежно з поняттям економічного зростання, тому в подальших дослідженнях слід проаналізувати підходи економічного зростання на регіональному рівні в контексті концепції сталого розвитку.

Література

1. Гаркавая В.Г. Интегрированная оценка устойчивости развития регионов / В.Г. Гаркавая [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://www.rusnauka.com/CCN/Economics/13_garkavaja.doc.htm
2. Горяна І.В. Формування методики оцінювання сталості розвитку регіонів / І.В. Горяна // Еко-

ДОДАТОКП(продовження)

номічний аналіз. - 2013. - Т. 14, № 1. - С. 59-63.

3. Джерештієва Ф. Исследование понятия и критериев устойчивого развития / Ф. Джерештієва // Бизнес в законе. - 2010. - № 4. - С. 206-209.

4. Доходин А.С. Проблемы устойчивого развития экономики региона / А.С. Доходин // Современные проблемы науки и образования. - 2011. - № 5 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.science>

РОЗРОБКА ПРОПОЗИЦІЙ З ПОКРАЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

*Гордіченко К.Д., 4 курс, економіко-гуманітарний
факультет ДВНЗ «Донбаська національна академія
будівництва і архітектури», м. Краматорськ.
Науковий керівник: к.в.н., доц. Попова Г.Ю.*

Найбільш впливовим важелем на шляху впровадження сталого розвитку стала соціальна відповідальність. Соціальна відповідальність – це явище, що являю собою поведінку, для якої характерно дотримання усвідомлених обмежень та соціальних норм, гарантує безпеку та прогресивний розвиток, забезпечує узгодження інтересів суб'єктів, задіяних узгодження інтересів суб'єктів, задіяних у суспільних відносинах та управлінні ними. ООН визначило основним напрямком розвитку цивілізації сталий розвиток країн. Україна взяла на себе зобов'язання щодо впровадження в систему господарювання принципів соціальної відповідальності [1]. Але існують аргументи «за» і «проти». Аргументи на користь соціальної відповідальності: 1) створюються сприятливі для бізнесу довгострокові перспективи. Соціальні дії фірм покращують життя місцевої громади або усувають необхідність державної участі; 2) зміна потреб і очікувань широкої публіки. Щоб звузити розрив між новими очікуваннями і реальним відгуком підприємств, їх залученість у вирішення соціальних проблем стає і очікуваною, і необхідною; 3) наявність ресурсів для надання допомоги у вирішенні соціальних проблем; 4) моральне зобов'язання вести себе соціально відповідально.

Аргументи проти соціальної відповідальності: 1) порушення принципу максимізації прибутку; 2) витрати на соціальну залученість. Кошти, що направляються на соціальні потреби, є для підприємства витратами. В кінцевому рахунку ці витрати переносяться на споживачів у вигляді підвищення цін; 3) недостатній рівень звітності перед громадськістю; 4) нестача вміння вирішувати соціальні проблеми [2]. Здійснення корпоративно-соціальної стратегії приносить підприємству певні результати: економічні, соціальні, іміджеві. Наслідками впровадження КСВ є прибутки від реалізації соціальної стратегії, зниження оперативних витрат в деяких ланках бізнесу, збільшення вартості акції підприємства, залучення/змога залучити додаткових інвесторів, зменшення ризиків. Економічними результатами є зростання частки ринку, захоплення нового ринку, збільшення обсягу продаж, зміцнення авторитету компанії серед населення.

Серед соціальних виділяють укріплення партнерства, підвищена за-

ДОДАТОК П (продовження)**Приклад оформлення демонстраційного матеріалу до дипломної роботи
студента**

ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
Кафедра Економіки підприємства

ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ

до дипломної роботи на тему:

**ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ
ТА ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ПП «XXXX ».**

Студент гр. ЕП–14–1

Гейдаров С.К.

Керівник роботи, ст.викл., к.е.н.

Латишева О.В.

м. Краматорськ - 2019 рік

Додаток П (продовження)

ПЛАКАТ 1

Таблиця 1 - Основні ТЕРП ПП «XXXX»*

Показник	за 2016	за 2017	абс. відхил.	темп росту
Виторг від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), т.грн.	1046	1040,4	-5,6	0,995
Чистий прибуток (збиток), т.грн.	-168	-376,6	-208,6	2,242
Сума середньорічної вартості основних засобів, т.грн.	19935	19659	-276	0,986
Величина активів, т.грн.	20743	20422,4	-320,6	0,985
Фондовіддача	0,05247	0,05292	0,00045	1,009
Фондорентабельність	-0,0084	-0,0192	-0,0107	2,273
Фондомісткість	19,0583	18,8956	-0,1627	0,991
Середньомісячна заробітна плата, грн.	4870	6830	1960	1,402
Середнеоблікова чисельність персоналу, осіб	35	35	0	1
Чисельність персоналу основної діяльності (виробничий персонал), осіб	24	24	0	1
Чисельність персоналу неосновної діяльності (невиробничий персонал), осіб	6	6	0	1
Чисельність керівного персоналу (адміністративний персонал), осіб	5	5	0	1
Чисельність працівників, які перебували в списках організації протягом усього періоду (Чпост.), осіб	31	32	1	1,032
Чисельність працівників, що працюють у даній організації тривалий час (3-5 років), осіб	26	26	0	1

*угруповано на підставі звітності ПП «XXXX » [27]

ДОДАТОК П (продовження)

ПЛАКАТ 2

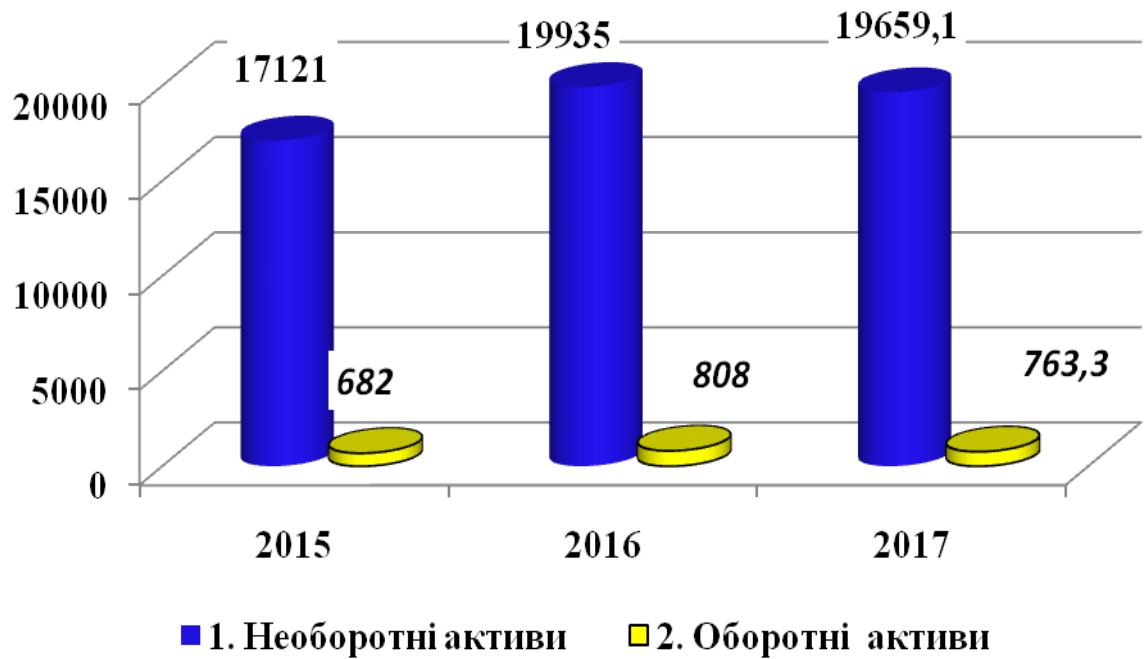

Рисунок 1 - Динаміка майна ПП «XXXXX» за 2015-2017 р.р.*

(побудовано автором на підставі опрацювання річних звітів підприємства[27])

Рисунок 2 - Структура майна ПП «XXXXX» за 2015-2017 р.р.*

(побудовано автором на підставі опрацювання річних звітів підприємства [27])

ДОДАТОК Р

Приклад моделювання бізнес-процесів

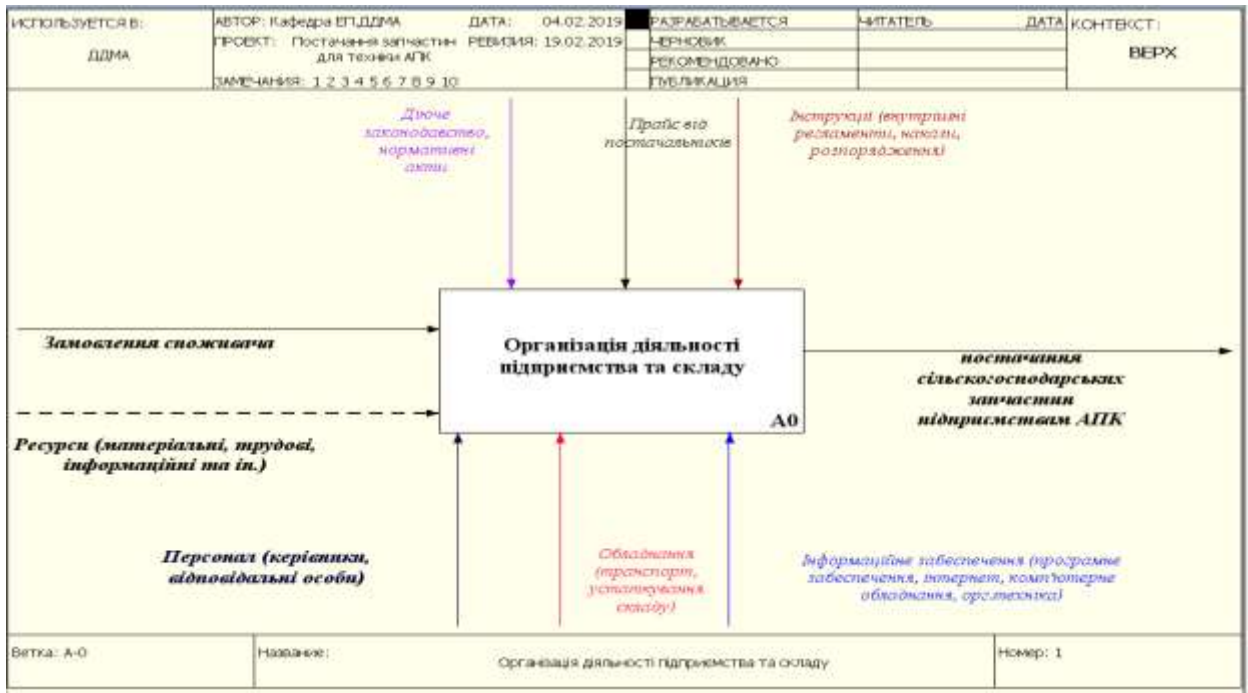

Рисунок 2.1 - Входи та виходи бізнес-процесу моделі існуючого стану (модель «AS-IS», рівень A-0) в умовах ПП «XXXX» (побудовано автором)

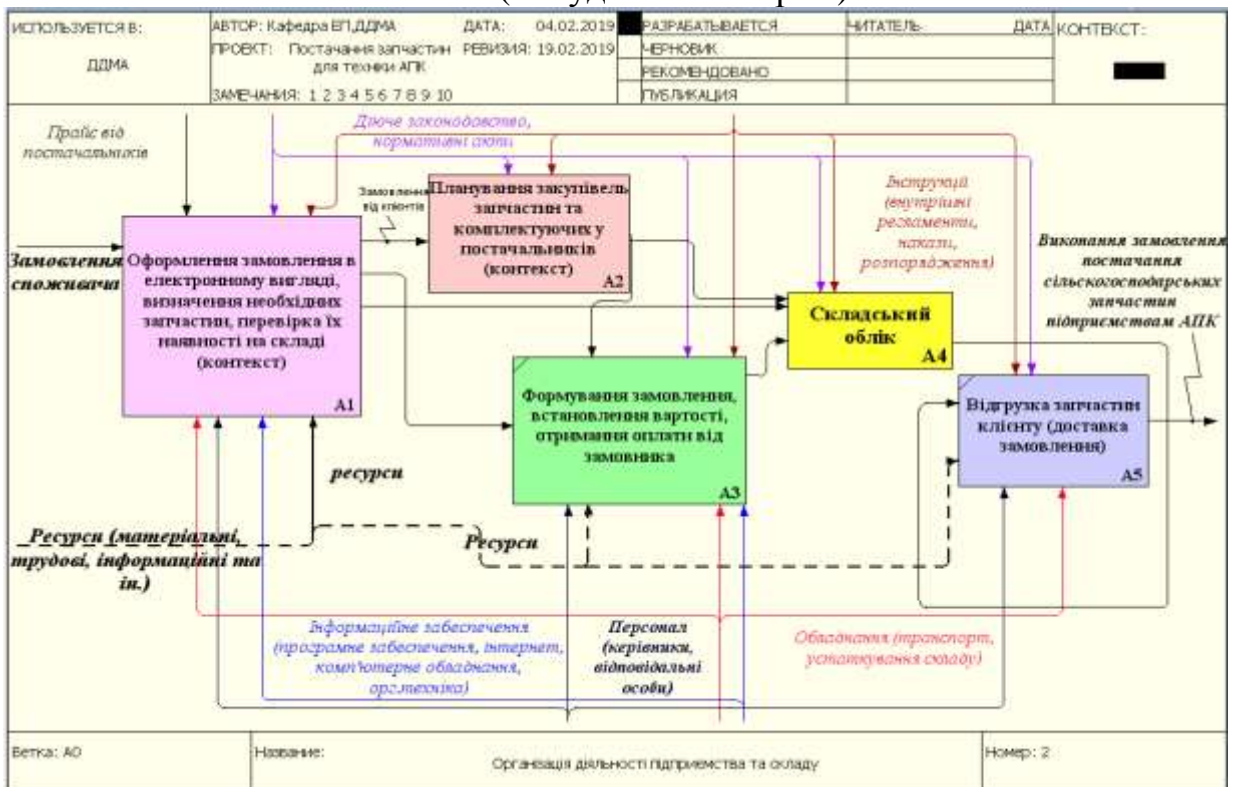

Рисунок 2.2 - Входи та виходи декомпозиції 1 рівня бізнес-процесу модель «AS-IS» (рівень A0) в умовах ПП «XXXX» (побудовано автором)

ДОДАТОК С

ЩОДЕННИК

ходу виконання дипломної роботи

на тему:

«Дослідження особливостей бізнес-процесів формування та оцінювання ефективності використання ресурсного потенціалу торговельного підприємства ПП «XXXX»».

ст.гр. ЕП-14-1 Гейдарова Сахіла Командарогли

Керівник дипломної роботи к.е.н., ст..викл, Латишева О.В.

Дата	Зміст виконаної роботи	Підпис керівника
14.03.2019 – 17.03.2019.	Підбір літературних джерел за темою дипломної роботи. Збір вихідних даних. Узагальнення матеріалу.	
12.03.2019 – 17.03.2019	Формування актуальності теми дипломної роботи	
17.03.2019 – 19.03.2019	Формування структури розділу «Основні теоретичні положення бізнес-процесів формування та оцінки ресурсного потенціалу підприємств торгівлі»	
19.03.2019 – 23.03.2019	Вивчення поняття потенціалу, ресурсного потенціалу, складових ресурсного потенціалу. Дослідження особливостей формування ресурсного потенціалу підприємства, аналіз сучасних підходів до його оцінки, методів та критеріїв оцінки складових ресурсного потенціалу	
23.03.2019 – 29.03.2019	Узагальнення вивченого матеріалу і оформлення першого розділу дипломної роботи	
23.03.2019 – 29.03.2019	Узагальнення вихідних даних для характеристики ТОВ «НВП «Оснастка». Аналіз основних фінансово-економічних показників і визначення складових ресурсного потенціалу	
29.03.2019 – 26.04.2019	Виконано аналіз динаміки і структури фінансово-економічних показників і складових ресурсного потенціалу. Проведено аналіз стану основних елементів ресурсного потенціалу. Проаналізовано сукупний ресурсний потенціал. Оформлення другої частини роботи «Дослідження рівня та ефективності використання ресурсного потенціалу торговельного підприємства ПП «XXXX», висновки.	
08.04.2019 – 25.04.2019	Виконання третього розділу «Пошук напрямків удосконалення управління ресурсним потенціалом торговельного підприємства»	
26.04.2019 – 07.05.2019	Побудова моделі управління ресурсним потенціалом ПП «XXXX» на підставі отриманих результатів оцінки складових ресурсного потенціалу	
08.05.2019 – 17.05.2019	Виконання розділу 4 «Охорона праці»	
18.05.2019 – 22.05.2019	Оцінка результатів дипломної роботи. Оформлення висновку, літературних джерел. Оформлення ДР.	
22.05.2019 – 25.05.2019	Підписання готової ДР та перепліт дипломної роботи.	
26.05.2019 – 13.06.2019	Нормоконтроль дипломної роботи, підготовка до захисту	

ДЛЯ ПРИМІТОК:

Навчальне видання

**РОВЕНСЬКА Вікторія В'ячеславівна,
ЛАТИШЕВА Олена Володимирівна**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання дипломної роботи
бакалавра спеціальності 051 «Економіка»

Редактор

Комп'ютерна верстка

Підп. до друку. Формат 60 x 84/19.
Папір офсетний. Ум. друк. арк. 2,09. Обл.-вид. арк. 1,52.
Тираж. Зам.

Донбаська державна машинобудівна академія
84313, м. Краматорськ, вул. Академічна, 72.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК №1633 від 24.02.2019